

2024-2028 жылдарға арналған Батыс Қазақстан облысы Бөкей ордасы ауданы бойынша коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасын бекіту туралы

Батыс Қазақстан облысы Бөкей ордасы аудандық мәслихатының 2024 жылғы 20 мамырдағы № 17-8 шешімі

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 365-бабы 3-тармағының 1) тармақшасына, "Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 6-бабының 1-тармағының 15) тармақшасына, "Коммуналдық қалдықтарды басқару жөніндегі бағдарламаны әзірлеу жөніндегі жергілікті атқарушы органдарға әдістемелік ұсынымдарды бекіту туралы" Қазақстан Республикасы экология, геология және табиғи ресурстар министрінің 2023 жылғы 18 мамырдағы №154-п бұйрығына сәйкес, Бөкей ордасы аудандық мәслихаты ШЕШІМ ҚАБЫЛДАДЫ:

1. 2024-2028 жылдарға арналған Батыс Қазақстан облысы Бөкей ордасы ауданы бойынша коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасы осы шешімнің қосымшасына сәйкес бекітілсін.

2. Осы шешім оның алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Мәслихат төрағасы

Л.Қайырғалиева

Бөкей ордасы аудандық
мәслихатының
2024 жылғы 20 мамырдағы
№ 17-8 шешіміне қосымша

Мазмұны

Қысқартылған атаулар тізімі	3
ТЕРМИНДЕР ЖӘНЕ АНЫҚТАМАЛАР	4
БАҒДАРЛАМАЛАР ТӨЛҚҰЖАТЫ	5
1 КІРІСПЕ	7
2 ӨНІР ТУРАЛЫ ЖАЛПЫ МӘЛІМЕТТЕР	8
2.1 Қолданыстағы ұлттық стратегиялық құжаттарға, аумақты дамыту жоспарларына енгізілген коммуналдық қалдықтарды басқару жөніндегі іс-шаралар.	8
3 КОММУНАЛДЫҚ ҚАЛДЫҚТАРДЫ БАСҚАРУДЫҢ АҒЫМДАҒЫ ЖАҒДАЙЫНА ТАЛДАУ	10
3.1 Өнірдегі коммуналдық қалдықтарды басқарудың ағымдағы жағдайын бағалау ...10	
3.1 Қалдықтарды басқару саласындағы инфрақұрылымның жай-күйі бойынша жалпы мәліметтер	11
3.1.1 Жинақтау және бөлек жинау, тасымалдаумен қамту	11
3.1.2 Тасымалдау	12
3.1.3 Сұрыптау және қайта өңдеу	12
3.1.4 Қалдықтарды көму	13
3.1.5 Морфологиялық құрамы	15
4 КОММУНАЛДЫҚ ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ ПАЙДА БОЛУ ЖӘНЕ ЖИНАҚТАЛУ НОРМАЛАРЫ МЕН ТАРИФТЕРІ	16
4.1 Қалдықтармен байланысты ағымдағы ахуалдың сандық және сапалық көрсеткіштері	19
4.2 Соңғы үш жылдағы қалдықтардың жекелеген түрлерінің басқару жүйесін талдау ...19	
4.3 Коммуналдық қалдықтарды басқару бойынша ағымдағы ахуалды талдауға арналған қорытынды	20
4.4 Коммуналдық қалдықтарды басқару секторындағы мүмкіндіктер мен қателіктер, мықты және әлсіз тұстарына талдау	21
5 МАҚСАТТАР, МІНДЕТТЕР ЖӘНЕ БАҒДАРЛАМАЛАРДАҒЫ МАҚСАТТЫ КӨРСЕТКІШТЕР	22
5.1 Мақсат және міндеттер	22
5.2 Мақсатты көрсеткіштер	23
6 БАҒДАРЛАМАНЫ ІСКЕ АСЫРУДЫҢ НЕГІЗГІ БАҒЫТТАРЫ, ҚОЙЫЛҒАН МАҚСАТТАРҒА ҚОЛ ЖЕТКІЗУ ЖОЛДАРЫ ЖӘНЕ СӘЙКЕС ШАРАЛАР	24
6.1 Қалдықтарды жинау және шығару қызметімен аудан тұрғындарын толық қамтуды қамтамасыз етудегі дамыту жүйесінің іс-шаралары;	24
6.2 Қалдықтарды бөлек жинау жүйесіндегі жетілдіретін шаралар	26
6.3 Коммуналдық қалдықтарды қайта өңдеу және жою жүйесін дамыту шаралары, ерекшеліктерін қоса есептегенде (тағам қалдықтар, құрылыс және ірі көлемді қалдықтар, ЭЭҚК)	29
6.4 Коммуналдық қалдықтарды қауіпсіз көмуді қамтамасыз ету жөніндегі шаралар 30	
6.5 Коммуналдық қалдықтар туралы және соған қатысты іс шаралар жөнінде халықты, қызығушылық танытқан тараптардытарды ақпаратпен қамтамасыз ету	30
7 ІС-ШАРАЛАР БОЙЫНША БАҒДАРЛАМАЛАРДЫ ІСКЕ АСЫРУ ЖОСПАРЫ .31	
8 БАҒДАРЛАМАЛАРДЫ ІСКЕ АСЫРУ МОНИТОРИНГІ	32
9 ҚАЖЕТТІ РЕСУРСТАР	32
10 ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ЖАҚСАРУДАҒЫ КҮТІЛЕТІН НӘТИЖЕ	33
1 Қосымша	34
Қосымша 2	36

ҚЫСҚАРТЫЛҒАН АТАУЛАР ТІЗІМІ:

ЖК	Жеке кәсіпкер
ЖҚ	Ұлттық жоба "Жасыл Қазақстан"
ІГҚ	Ірі габаритті қалдықтар
ЖЭТ	Қазақстан Республикасының "Жасыл экономикаға" өтуі туралы Тұжырымдама
КП	Контейнерлік алаң
ЖАО	Жергілікті атқарушылық органдар
ҚСК	Қоқысты сұрыптаушы кешен
ЖТХО	Коммерциялық емес акционерлік қоғам "Жасыл технологиялар және инвестициялық жобалардың Халықаралық орталығы"
ҚРЭГжТРМ	Қазақстан Республикасының экология, геология және табиғи ресурстар министрлігі
ҚОҚК	Қоршаған ортаны қорғау күзеті
ТҮКШ, ЖКжАЖ бөлімі	Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі
ЭжЭЖҚ	Электрондық және электрлік жабдықтардың қалдықтары
Бағдарлама	Коммуналдық қалдықтарды басқару бойынша бағдарлама
ЖСҚ	Жобалық-сметалық құжаттама
ҚР	Республика Қазақстан
ҚСБҚ	Құрамында сынап бар қалдықтар
ҚТҚ	Қатты тұрмыстық қалдықтар
ЖШС	Жауапкешілігі шектеулі серіктестік
БҚОТРжТІРБ	Батыс-Қазақстан облысының табиғи ресурстар және табиғатты пайдалануды реттеу басқармасы
ЖТ	Жеке тұлғалар
ҚРЭК	Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі
ЗТ	Занды тұлғалар

ТЕРМИНДЕР ЖӘНЕ АНЫҚТАМАЛАР

Биологиялық ыдырайтын қалдықтар - қалдықтар, олар анаэробты немесе аэробты ыдырауға қабілетті, соның ішінде бау-бақша мен саябақ қалдықтары, сондай-ақ тамақ қалдықтары, тағамдық өнеркәсіптің қалдықтармен теңестірілген, қағаз қалдықтары.

Коммуналдық қалдықтар - қалдықтарды тұтыну, соның ішінде:

1) аралас қалдықтар және үй шаруашылықтарынан жиналған бөлек қалдықтар, қоса алғанда, өзге де, қағаз және картон, шыны, металдар, пластмассалар, органикалық

қалдықтар, ағаш қалдықтары, тоқыма, қаптам қағаздар, электрлік және электрондық жабдықтарға пайдаланылғандары, батареялар және аккумуляторлар;

2)аралас қалдықтар және өзге де көздерден жиналған қалдықтар, сондай-ақ үй шаруашылықтарының қалдықтарына сипаттамасы мен құрамы ұқсас келетін қалдықтар

Ірі габаритті қалдықтар – өздерінің тұтынушылық қасиеттерін, көлемін жоғалатқан және арнайы көлік құралдарымен тасымалданбайтын тұтыну және шаруашылық қызметтің қалдықтары (тұрмыстық техника, жиһаз және басқалар).

Электрондық және электр жабдықтарының қалдықтары – жарамсыз немесе пайдаланудан шыққан электрондық және электрлік жабдықтар, және оның түйіндері, бөліктері, бөлшектері жататын қалдық түрі.

Тағамдық қалдықтар – өнеркәсіп тағамдарының қалдықтары, азық-түлікті тұтынушылардың қалдықтары құрайды.

Құрылыс қалдықтар - құрылыс ғимараттарын, құрылыстардың, өнеркәсіптік объектілердің, жолдардың, инженерлік және басқа да коммуникацияларды жөндеу, бұзу, бөлшектеу, қайта құрастыруда туындайтын қалдықтар

Қатты тұрмыстық қалдықтар - қатты формадағы коммуналдық қалдықтар

БАҒДАРЛАМА ТӨЛҚҰЖАТЫ

Атауы	"Бөкей ордасы ауданының тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі" мемлекеттік мекемесінің Коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасы
Жұмыстың негіздемесі	Қазақстан Республикасы Экологиялық кодекс 2қаңтар 2021 жылғы № 400-VI ҚРЗ
Бағдарлама жұмысына жауапты мемлекеттік мекеме	"Бөкей ордасы ауданының тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі" ММ
Негізгі әзірлеуші	"ЭКО – Производство мүгедектер ұйымы" қоғамдық бірлестігі"
Бағдарлама мақсаты	Қазақстан Республикасының экологиялық заңдарының талаптарына сәйкес коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесін жетілдіру және Бөкей ордасы ауданының тұрғындары үшін қалдықтарды жинау әрі тасымалдау қызметінің сапасын арттыру.
Бағдарлама тапсырмалары	1)Коммуналдық қалдықтарды жинау және тасымалдау қызметімен аудан халқын түгел қамтамасыз ету және қалдықтарды жинау, тасымалдау жүйесін әлі де жетілдіру; 2)Қалдықтарды бөліп жинау жүйесін дамыту; 3)Коммуналдық қалдықтарды қайта өңдеу және кәдеге жарату жүйесін жетілдіру, оның ішінде ерекше қалдықтарды (тағамдық, құрылыс және ірі габаритті қалдықтар, электрондық және электрлік жабдықтардың қалдықтары);

	<p>4)Коммуналдық қалдықтарды қауіпсіз орындарға көмуді қамтамасыз ету;</p> <p>5)Коммуналдық қызмет туралы өтініші бар барлық тұрғындарды ақпаратпен қамту және осы саладағы барлық мүдделі тараптардың өзара әрекет ету қызметін жетілдіру.</p>
Күтілетін нәтижелер	<p>коммуналдық қалдықтарды басқару аясындағы көрсетілетін қызметтің сапасын арттыру;</p> <p>коммуналдық қалдықтарды сұрыптау және қайта өңдеу, бөлек жинау жұмыстарының көлемін көбейту;</p> <p>коммуналдық қалдықтардың қоршаған ортаға жағымсыз ықпалы барынша азайтылды;</p> <p>Бөкей ордасы ауданының коммуналдық қалдықтарды басқару саласындағы мақсатты көрсеткіштерін жақсарту.</p>
Кезең	2024 – 2028 қ.
Қаржыландыру көлемі	Бөкей ордасында аудандағы коммуналдық қалдықтармен жұмыс жасау іс-шараларын қаржыландыру көлемі тиісті уақыт аралығында жергілікті атқарушы органдарға арналған бюджет қаражатының есебінен жүзеге асады.
Бағдарламаны орындаушылар	Батыс-Қазақстандық облысының әкімдігі; Мәслихат ; Қоғамдық кеңес; коммуналдық қалдықтарды жинау және тасымалдау, қалпына келтіру көму субъектілері; мемлекеттік мекемелер; әлеуметтік объектілер; заңды тұлғалар; жеке тұлғалар кәсіпкерлер; ҮЕҰ; тұрғындар және басқа мүдделі тұлғалар.

КІРІСПЕ

Коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасы – бұл мақсатты көрсеткіштерге бағытталған, коммуналдық қалдықтарды басқару ісіне ағымдағы талдау жасайтын және кешенді іс шараларға арналған стратегиялық құжат.

Бұл Бағдарламаны әзірлеуді Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің (бұдан әрі - ЭК ҚР) 365 бабына сәйкес аудандардың, қалалардың және облыстық, республикалық мәндегі қалалардың жергілікті атқарушы органдары (бұдан - органдар - ЖАО) ұйымдастырады. Бағдарлама жергілікті өкілетті орган арқылы бекітіледі. Сондай-ақ, Қазақстан Республикасы Экологиялық Кодексінің 365-бабы 3-тармағының 1) тармақшасына сәйкес аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың жергілікті атқарушы органдары коммуналдық қалдықтарды басқару саласындағы мемлекеттік саясатты өз құзыреті шегінде коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламаларын бекіту арқылы жүзеге асырады. .

Бұл бағдарламаны жасау барысында ҚР Экологиялық заңнамасының талаптарына сәйкес Бөкей ордасында ауданындағы коммуналдық қалдықтарды басқару жағдайлары

бойынша сараптама жасалып, коммуналдық қалдықтарды басқару бойынша мәселелер мен келешектегі дамыту жолдары қарастырылды .

Бағдарлама ұлттық стратегиялық басымдылықтарды, тұжырымдамалық құжаттарды , сондай-ақ халықаралық тәжірибені ескере отырып дайындалды.

Бағдарламаны іске асыру коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесіндегі сапаны жақсартуға әкеледі, сондай-ақ коммуналдық қалдықтарды жинау, сұрыптау және қайта өңдеу жұмыстарының көлемі артады, қоршаған ортаға тигізер зияны азаяды, Бөкей ордасы ауданның коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесінің мақсатты көрсеткіші жоғарлайды.

Өңір туралы жалпы мәліметтер

Бөкей ордасы ауданы (қаз. Бөкей ордасы ауданы) Қазақстанның Батыс Қазақстан облысында орналасқан . Ауданның әкімшілік орталығы — Сайқын ауылы. Қазақстанның ең батыс нүктесі. Аудан орталығынан облыс орталығы Орал қаласына дейінгі арақашықтық — 550 км[5]. Аудан халқының саны 15 432 адамды құрайды (2024 жыл басында)[], ауданы - 19,2 мың км2. Бөкей Ордасында ауданда 20 елді мекен[5], 7 ауылдық округтер бар:

- 1.Сайқын ауылдық округі
- 2.Бисен ауылдық округі
- 3.Ұялы ауылдық округі
- 4.Темір Масина атындағы ауылдық округі
- 5.Мұратсай ауылдық округі
- 6.Орда ауылдық округі
- 7.Саралжын ауылдық округі

Сурет 1. Ауданның орналасуының ситуациялық сызбасы

тасымалдау мен халықты қамту						100%		
Қоқысты санитарлық сақтау						95%		СЭҚ
Қайта өңделген Қалдықтардың үлесі						40%	50%	СЭҚ
Елді мекендерді қалдықтарды жинау және шығару қызметтерімен қамту :								
- астаналар, республикалық, облыстық және аудандық маңызы бар қалалар (88)								
- кенттер (241)								
- ауылдар, шаруашылық және басқа қоныстар (2253)	40,0	50,0	60,0	70,0	80,0			
- фракциялар бойынша	50,0	55,0	60,0	70,0	80,0			
- қалдықтардың жекелеген қауіпті түрлеріне (медициналық және құрамынд								

а сынап бар), электрондық және тұрмыстық техникалық								ЖАО
Қалдықтардың қауіпті түрлерінің фракциясы бойынша, бөлек жинау бойынша инфрақұрылымын құру:								
- фракциялар бойынша бөлек жинауға арналған контейнерлерді орнату	21,0	24,0	27,0	30,0	34,0			
- қауіпті компоненттерді бөлек жинауға арналған контейнерлерді орнату	38,0	40,0	42,0	44,0	46,0			ТҮК
- қайталама шикізатты қабылдау пункттерін құру	2,0	5,0	5,0	7,0	10,0			
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0			

"Жасыл Қазақстан" Ұлттық жобасында қамтылған көрсеткіштер бойынша қоқыстарды бөлек жинауда Бөкей ордасы ауданы қалыс қалып отыр. Бұл Қазақстан Республикасындағы басқа облыстардағы өзге аудандармен салыстыра қарағандағы көрсеткіштермен анықталған, соған орай қоқыстарды басқару жүйесін дамыту жақсы нәтижелер беретінін көрсетеді. Бөкей ордасы ауданына Бағдарлама бойынша осы бөлімде 5 негізгі мақсатты көрсеткіштер ұсынылады.

Батыс Қазақстан облысының 2021-2025 жылдарға арналған өңірлік даму жоспары (өзгерістермен Батыс Қазақстан облысының облыстық мәслихаттың №16-3 2022 жылғы 14 желтоқсандағы сессия шешімімен бекітілген) мақсатың бірі болып табылады. - Өңірдегі экологиялық ахуалды жақсарту:

Нысаналы индикаторлар болып табылады:

Халықтың экологиялық тұрмыс сапасына қанағаттану деңгейі;

Балық ресурстарының табиғи популяциясын ұлғайту;

Қайта өңдеу мен кәдеге жаратудың үлесі, оның ішінде: ҚТҚ (көлемі бойынша), агроөнеркәсіптік кешен қалдықтары (өткен жылмен салыстырғанда), қауіпті медициналық қалдықтары (жиналған көлемнен);

Суару кезінде су шығынын азайту: қайта жаңартылатын арналардың ұзындығы;

Өнеркәсіпте тұщы суды тұтыну көлемінің төмендеуі;

Орманмен қамтылған аумақты ұлғайту/кеңейту, оның ішінде ағаштар отырғызу есебінен, тұқымдар мен отырғызылған аймақтар бойынша нормативті тіршілік етуді қамтамасыз ету;

Экологиялық ақпараттық науқанмен қамтылған азаматтардың саны.

КОММУНАЛДЫҚ ҚАЛДЫҚТАРДЫ БАСҚАРУДЫҢ АҒЫМДАҒЫ ЖАҒДАЙЛАРЫН ТАЛДАУ

Өңірдегі коммуналдық қалдықтарды басқарудың ағымдағы жағдайын бағалау

Бөкейорда ауданындағы халық саны 15432 адамды құрайды, соңғы 2 жылда халық санының жылдық өсімі шамамен 2-2,5% құрайды.

Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрлігінің (бұдан әрі – ҚР ЭГЖТРМ) деректері бойынша Қазақстанда жыл сайын 4,5-5 млн қатты тұрмыстық қалдықтар (бұдан әрі – ТҚҚ) қалыптасады. Ұлттық статистика бюросының мәліметі бойынша, жыл сайын коммуналдық қалдықтарды жинау және шығару 3,5-4,0 млн тоннаны құрайды.

Қазақстан Республикасы Экономикалық даму және сауда министрлігінің 2021 жылға арналған деректері бойынша республика бойынша тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау және шығару қызметімен халықтың 82 пайызы, ал Батыс Қазақстан облысында 74,8 пайызы қамтамасыз етілген.

Аймақта жылына орта есеппен 7000 тонна коммуналдық қалдықтар қалыптасады (2-кесте).

2-кесте. Қазақстан Республикасында, Батыс Қазақстан облысында және Бөкей ордасы ауданында 2021-2023 жылдарға арналған коммуналдық қалдықтарды/ТҚҚ жинау (генерациялау), қайта өңдеу және кәдеге жарату.

Жоқ.	Аты	Өлшем бірлігі	Жылдар		
			2021	2022	2023

			2021	2022	2023
1	Жинақ (Білім) ²				
1.1	Қазақстан Республикасы	мың тонна	3,674,025	3 441 600	4 006 400
1.2	Батыс Қазақстан облысы	мың тонна	162 908	181.151	181 153
1.3	Бөкей ордасы ауданы	мың тонна	2898	2.99	3.0
2	Қайта өңдеу				
2.1	Қазақстан Республикасы ³	%	14.9	18.6	21.1
2.2	Батыс Қазақстан облысы	%	10.0	10.0	10.7
2.3	Бөкей ордасы ауданы	%	1.20	2.40	3.60
2.4		%	10.1	9.5	7.2
3	Қалдықты көмүб				
3.1	Батыс Қазақстан облысы	мың тонна	160, 090	183.120	169, 064
3.2	Бөкей ордасы ауданы	мың тонна	6500	7000	7100

Бөкей ордасы ауданында коммуналдық қалдықтардың түзілу көздері жеке үй шаруашылықтары, кеңсе ғимараттары, сауда кәсіпорындары, өнеркәсіптік кәсіпорындар мен қоғамдық ұйымдар, балабақшалар, мектептер, ауруханалар, ауыл шаруашылығы құрылымдары, сауда орындары, базарлар және басқа да коммуналдық қалдықтар түзілетін орындар болып табылады.

Қалдықтардың түзілуінің негізгі үлесін тұрмыстық қалдықтар (83,8%), 15,3%-ын өндірістік қалдықтар (тұрмыстық қалдықтарға теңестірілген), 0,8%-ын көшелерден жиналған қоқыс, 0,1%-ын базар қалдықтары құрайды.

Пайда болған коммуналдық қалдықтардың 93%-дан астамы қатты тұрмыстық қалдықтар полигондарында көмілген.

1.1 Қалдықтарды басқару саласындағы инфрақұрылымның жай-күйі туралы жалпы мәліметтер

Мәселе қалдықтармен жұмыс жасау жолдарының шешілмеуі белгілі бір аумаққа қажетті инфрақұрылымның болмауы немесе жеткіліксіз дамуы болып табылады. Бағдарламада инфрақұрылымды, оның ішінде жинақтау пункттерін, көлік жүйелерін жаңғырту мен салуға қаражат бөлу қарастырылған. Бөкей ордасы ауданы облыс орталықтарынан шалғай орналасқандықтан облыста қалдықтарды бөлек жинау және сұрыптау жұмыстары жүргізілмейді.

Жинау және бөлек жинау, тасымалдаумен қамту

Қазақстан Республикасы Экономикалық даму және сауда министрлігінің 2022 жылға арналған мәліметтеріне сәйкес, республика бойынша халықтың 82 пайызы тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау және шығару қызметтерімен, ал Батыс Қазақстан облысында 75 пайызы қамтылған.

Кесте 3. Бөкей ордасы ауданындағы контейнер алаңдары мен контейнерлер туралы мәліметтер

Аты	Саны
Контейнер алаңдары	-
кейбіреулері жөндеуді қажет етеді	-
Контейнерлер	65
кейбіреулері жаңартуды қажет етеді	45
Қолданылатын ыдыстардың түрі	стандартты 0,75 м өлшемді металл ыдыстар ³

1 2023 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша

2"Қазақстан Республикасындағы коммуналдық қалдықтарды басқару туралы" статистикалық бюллетеньдер, 2021, 2022, 2023 ж.

3"Қазақстан Республикасындағы қоршаған ортаны қорғау" 2019-2022 жылдарға арналған статистикалық жинақ, 109-бет, Қазақстан Республикасы Экономика және ғылым министрлігінің "Қатты денелер туралы ақпарат" жиынтық кестесінде ұсынылған 2021 жылға арналған деректерді қоспағанда 2022 жылға арналған қалдықтар"

4"Қазақстан Республикасындағы қоршаған ортаны қорғау" 2019-2022 жылдарға арналған статистикалық жинақ, 109-бет, Қазақстан Республикасы Экономика және ғылым министрлігінің "Қатты денелер туралы ақпарат" жиынтық кестесінде ұсынылған 2021 жылға арналған деректерді қоспағанда 2022 жылға арналған қалдықтар"

5 Бөкейорда ауданы бойынша өңдеу деректері есептеу әдісімен берілген.

Сонымен қатар, қатты тұрмыстық қалдықтарға арналған 8 контейнер сатып алып, 45 контейнерді жаңарту қажет. Бүгінде ауданда бар болғаны 65 дана контейнерлер, оның 45 дана контейнерлері жаңартуды қажет етеді. ҚТҚ контейнерлерінің қажетті (есептелген) саны туралы ақпарат 1-қосымшада көрсетілген. Ауданда контейнер алаңдары жоқ.

Бөкейорда ауданында коммуналдық қалдықтарды жинақтау және жинау екі жолмен жүзеге асырылады:

- контейнерлерде

- контейнерсіз (үймелі) әдіс – аумақты аралап, кесте бойынша белгіленген орындарға қойылған қаптарға/қапшыққа қалдықтарды жинау. Контейнерсіз экспорт жеке секторда жүзеге асырылады. Тұрмыстық қатты қалдықтарды шығарумен "Орда" Мемлекеттік коммуналдық кәсіпорын айналысады. Облыста қоқысты бөлек жинау жолға қойылмаған. Базада пластмасса, қағаз, картон қолмен сұрыпталады, престеледі,

содан кейін қайталама шикізатты қабылдайтын кәсіпорындарға тапсырылады. Кейбір бақылау бекеттері жөндеуді қажет етеді, өйткені қоршаулар, қатты қабаттар жоқ, контейнерлер ескірген, ойысқан және ауыстыруды қажет етеді.

Бақылау пунктiнiң айналасында құрылыс қалдықтарын, iрi көлемдi қалдықтарды (бұдан әрi - ҚТҚ), электрондық және электр жабдықтарының (бұдан әрi - ЭЖЭЖҚ) қалдықтарын рұқсатсыз сақтау бар.

Өткiзу пунктi маңайында қалдықтарды рұқсатсыз сақтау ауданда жиi кездесетiн мәселе болып, аумақтың сыртқы келбетiн айтарлықтай нашарлатып, тұрғындардың арыз-шағымдарының негiзгi себебi болып табылады.

Контейнер алаңдарынан шығарылатын барлық коммуналдық қалдықтар, бөлек жиналған қалдықтарды қоспағанда, ҚР ЭК талаптарына сәйкес келмейтiн қатты тұрмыстық қалдықтар полигонында сұрыпталмай көмiледi. Қатты тұрмыстық қалдықтарды өңдеу және орналастыру үлесiн көбейту қажет.

Тасымалдау

Ұлттық статистика бюросының мәліметі бойынша, 2023 жылы Батыс Қазақстан облысында тұрмыстық қалдықтарды жинау және шығару кәсіпорындарының саны қалдықтарды жинау, сұрыптау және қайта өңдеу бойынша 24 кәсіпорынды құраса, Бөкей ордасы ауданында ондай кәсіпорын жоқ.

Тұрғындардан коммуналдық қалдықтарды жинау және шығару бойынша негiзгi шаруашылық жүргiзушi субъектiлер "Орда" МКК болып табылады. Кәсіпорында қоқыс шығаратын машина жоқ, бар болғаны 1 МТЗ-82 тракторы мен ЗИЛ-130 самосвалы бар. Тиісінше, сонша жабдықпен сапалы қызмет көрсету мүмкін емес.

ҚР ЭК сәйкес, қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау және тасымалдаумен айналысатын компаниялар қызметінің басталғаны туралы хабарламаны ҚР Экономикалық даму және сауда министрлігіне жіберуі керек.

Сұрыптау және өңдеу

Негізінен, көптеген қалалар мен облыстардағы сияқты Бөкей оодасы ауданында да қағаз, картон, пластмасса, шыны сұрыпталғанымен, сұрыпталған қалдықтардың көлемі туралы нақты деректер жоқ. Бұл сондай-ақ ауданның облыс орталықтарынан шалғай орналасуына байланысты.

Халықтан қайталама шикізатты (6-7 бірлік) стационарлық тіркемелер түрінде қабылдайтын бірнеше пункттер бар. Бұл пункттер пластик, қағаз және картон қалдықтарын қабылдайды. Көбінесе ауыл тұрғындары бұл қалдықтарды өз бетінше пайдаланып, үй пештеріне тастайды.

Бөлек жиналған пластик, қағаз және картон ірі коллекторларға немесе тікелей қайта өңдеушілерге тапсырылады.

Сондай-ақ макулатура жиналады, нығыздалады және облыстағы ірі коллекторларға немесе өңдеушілерге жеткізіледі немесе басқа аймақтарға жөнелтіледі.

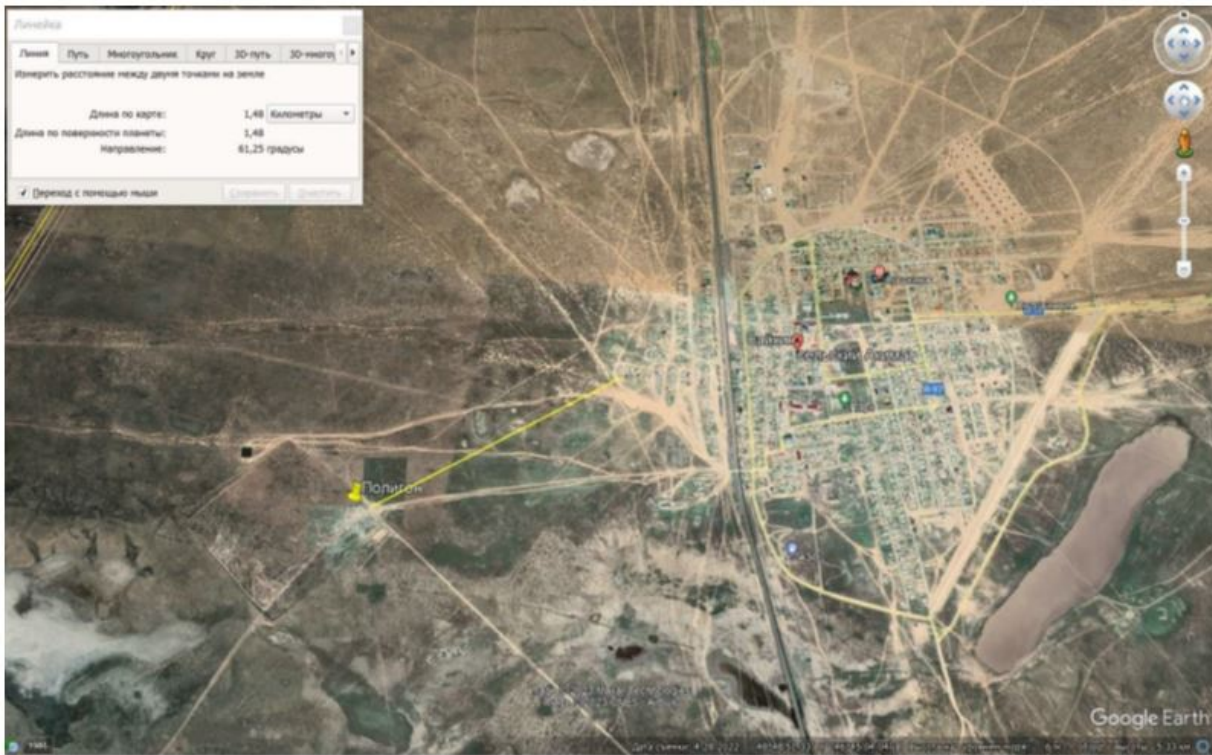
Электрондық және электр жабдықтарының қалдықтары (бұдан әрі -ЭжЭЖҚ) халықтан жиналмайды. ЭжЭЖҚ заңды тұлғалардан алынады және мамандандырылған кәсіпорындарға беріледі. ЭжЭЖҚ компаниялары электронды және электр жабдықтарын, шығын материалдарын және құрамдастарды одан әрі қайта өңдеу үшін қайта өңдейді. Олар сондай-ақ жабдық пен құрамдас бөліктерді қайта пайдалану мүмкіндігін үйренеді. Әдетте, қайта өңдеуге жарамды материалдарды бөлетін, сұрыптайтын және өңдейтін компаниялар жиналған және өңделген қалдықтар туралы есеп бермейді, сондықтан қалдықтарды қайта өңдеу бойынша статистика нақты қолда бар деректерді көрсетпеуі мүмкін. Қалдықтарды жинау және кәдеге жарату саласындағы статистиканы, оның ішінде қалдықтарды жинау және кәдеге жарату саласында шағын және орта бизнес өкілдерімен ақпараттық жұмыс арқылы жетілдіру қажет.

Бекітілген Бағдарламаға сәйкес Бөкей оодасы ауданының 2021-2025 жылдарға арналған аумағын дамыту - 2025 жылға қарай қатты тұрмыстық қалдықтарды қайта өңдеу және кәдеге жарату үлесін арттыру жоспарлануда. Осы мақсатта қоқыс түрлеріне арналған контейнерлер мен бөлек контейнерлер орнатылады. Облыс бойынша 16131 адамның 12840-ын қалдықтарды жинау және тасымалдау қызметімен қамту және кәсіпкерлерді қалдықтарды өңдеу және қайта өңдеумен айналысуға тарту жоспарлануда.

Қалдықты көму

Бөкей ордасы ауданында тұрмыстық қалдықтарды өңдеудің басым әдісі оларды қатты тұрмыстық қалдықтар полигонына шығару болып табылады. Ауданда 10 қатты тұрмыстық қалдықтар полигоны мен полигондары бар: Сайқында 4 полигон (1 үлкен, 3 шағын полигон) және әр елді мекенде 7 полигон бар, оның ішінде Сайқын ауылындағы 1 полигон ғана қолданыстағы экологиялық және санитарлық талаптарға сай және стандарттар (1%) , эмиссияға рұқсаты бар. Бұл полигон Бөкей ордасы ауданы, Сайқын ауылы мекен жайында орналасқан, яғни қатты тұрмыстық қалдықтарды сақтауға арналған полигон ауылдың солтүстік-шығыс бағытта орналасқан, сондай-ақ әртүрлі меншік нысанындағы кәсіпорындар мен ұйымдардың қатты тұрмыстық қалдықтарын орталықтандырылған түрде шығаруды қамтамасыз етуге арналған. Полигон тұрғын үйлер мен қоғамдық ғимараттарда түзілетін қатты қалдықтарды қабылдамайды. Қатты тұрмыстық қалдықтар полигонына биологиялық, химиялық және эпидемиологиялық қауіпті қалдықтарды, радиоактивті заттар мен қалдықтарды, сондай-ақ құрамында улы заттар, ауыр металдар, жанғыш және жарылғыш ингредиенттері бар өнеркәсіптік кәсіпорындардың қалдықтарын қабылдауға тыйым салынады. Полигондағы көмілген қалдықтардың көлемі жыл сайын артып келеді.

Сурет 2. Сайқын ауылындағы қатты тұрмыстық қалдықтар полигоны орналасқан аумақтың ситуациялық картасы.

Полигонды пайдалану кезіндегі негізгі технологиялық операциялар.

Қатты тұрмыстық қалдықтарды шығарудың технологиялық процесі келесі негізгі операциялармен сипатталады:

- қатты тұрмыстық қалдықтарды қоқыс таситын көліктермен полигонға жеткізу;
- қатты қалдықтардың құрамын іріктеп бақылау арқылы қалдықтарды қабылдау және тіркеу;
- қоқыс түсіру көліктерін жіберу;
- сақтау картасы бойынша қоқыс түсіру көліктерін тасмалдау;
- қатты тұрмыстық қалдықтарды картаға салу, қалдықтарды тегістеу;
- қатты қалдықтарды қажетті көлемдік салмаққа дейін қабат-қабат нығыздау және 2 м биіктікте тығыздалған қатты қалдықтардың жұмыс қабатын құру;
  - күнделікті оқшаулау аралық жұмыс картасы қалдықтармен және жергілікті нығыздалған топырақ қабатымен төселген.
  - полигонның сыртқы беткейлерін жергілікті топырақпен 0,6 м қабатпен ,оның ішінде , 0,1 м өсімдік топырағымен түпкілікті оқшаулау;
  - полигонның сыртқы беткейлерін абаттандырумен нығайту.

2021-2023 жж. орналастырылған полигондағы қалдықтардың көлемі: 26100 тонна;

Қатты тұрмыстық қалдықтар полигоны 2021 жылы жұмысын бастады. Полигонның жобалық қуаты 600087429,8. Қатты тұрмыстық қалдықтар полигонының ауданы 49 000 000 м² құрайды. Полигонда нөсерлі-дренаждық жүйе бар, оның құрамына нөсер суын жинауға арналған арықтар және бүкіл полигон мен коммуналдық аумақтан дренажды суды жинау жүйесін ұйымдастыру кіреді.

Полигон аумағы 2 аймаққа бөлінген: қалдықтарды сақтау аймағы және тұрмыстық аймақ. Қойма алаңы шартты түрде бөлек аймақтарға (карталарға) бөлінеді, олар кезекпен қалдықтармен толтырылады. Коммуналдық аумақта полигон жұмысшылары үшін тіркеме орнатылған. Өртке қарсы барлық қажетті өрт қалқан бұрышы, құрал-жабдықтар бар, сонымен қатар суы бар ыдыста бар. Периметрі бойынша полигонның аумағы қоршалған және жағалаумен бекітілген. Кіре берісте шлагбаум және арнайы техниканың алаңға кіріп-шығуы кезінде дөңгелектерді дезинфекциялауға арналған дезинфекциялық ерітіндісі бар бетон шұңқыры бар. Арнайы құрал-жабдықтарды түсіру кезінде желке жағына торлы бөгеттер қойылады. Полигонның кіреберіс жолдары асфальтталмаған. Полигон улы немесе радиоактивті қасиеттері бар қалдықтарды қабылдамайды.

Ауылдарды тазалау жоспарлы және жүйелі түрде, келісім-шарттық кестелер бойынша, ауыл әкімдігі мен санитарлық-эпидемиологиялық органының қадағалау бақылауында жүргізіледі. Полигондардағы жұмыстарды ұйымдастыру, жұмыстардың реттілігін және пайдаланудың технологиялық схемасымен, қатты тұрмыстық қалдықтарды сақтауға арналған алаңдарды анықтайтын пайдаланудың технологиялық схемасымен орналастыруды анықтайды. Жұмысты ұйымдастыру қоршаған ортаны қорғауды және механикаландыру құралдарының максималды өнімділігін қамтамасыз етеді.

Батыс Қазақстан облысында қатты тұрмыстық қалдықтарды қайта өңдеу және кәдеге жарату үлесі үш жыл ішінде іс жүзінде өзгеріссіз қалды және 10% деңгейінде қалды – бұл республика бойынша ең төменгі көрсеткіштердің бірі. Бөкей ордасы ауданында қатты тұрмыстық қалдықтарды қайта өңдеу бойынша ресми ақпарат жоқ, 1-кестеде келтірілген мәліметтер есептеу арқылы анықталады. Есептеу кезінде қалдықтарды өңдеу деректері пайда болған қалдықтардың көлемінен жойылған қалдықтардың мөлшерін шегеру арқылы алынды.

Алынған коммуналдық қалдықтар полигон аумағына түсіріледі, ол көміліп, трактормен тығыздалады. Полигонда қалдықтар сұрыпталмайды, сондықтан орналастырылған қалдықтарда құрамында сынап бар, улы және басқа да қауіпті фракциялардың болуы қадағаланбайды. Қазақстан Республикасының Экономикалық кодексінің пластик қалдықтарын, қоқыс, құрылыс және тамақ қалдықтарын кәдеге жаратуға және міндетті сұрыптауға тыйым салуға қатысты талаптары сақталмаған.

"Қазақстан Ғарыш Сапары" ҰК" АҚ спутниктері 2023 жылы БҚО-да 259-дан астам өздігінен пайда болған полигондарды тіркеді. Стихиялық полигондардың пайда

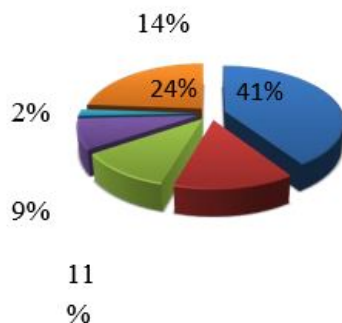

болуының негізгі себебі - жеке және заңды тұлғалардың қатты тұрмыстық қалдықтарды шығарумен толық қамтылмауы, құрылыс қалдықтарын көмуге тыйым салу және құрылыс қалдықтарын жинайтын орындардың ұйымдастырылмауы, құрылыс қалдықтарын жинауға бақылаудың жоқтығы, коммуналдық қалдықтарды басқару қызметі және басқа да факторлар.

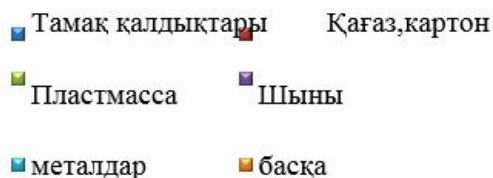
Рұқсат етілмеген үйінділерді анықтау, қалдықтардың көлемі және басқа да мәліметтер туралы мәліметтерді жинау, барлық өздігінен пайда болатын үйінділерді жою бойынша жұмыстарды жалғастыру қажет. Өйткені, 2022 жылғы 15 желтоқсандағы "Жасыл экономикаға" көшу жөніндегі кеңес отырысының қорытындысы бойынша әкімдіктерге 2023жылдың 1 маусымына дейін барлық рұқсат етілмеген полигондарды жою және полигондарды экологиялық және санитарлық нормаларға сәйкес келтіру жұмыстарын жеделдету тапсырылды.

Морфологиялық құрамы

ЖТХО-ның зерттеуіне сәйкес, коммуналдық қалдықтардың негізгі фракциялары тамақ қалдықтары, макулатура және пластик болып табылады (1-сурет). Бұл ретте айтарлықтай бөлігі (24%) басқа қалдықтарға жатқызылады, олар тоқыма, ағаш, сүйек, былғары, резеңке, бау-бақша, көше, гигиеналық құралдар және т.б.

Қазіргі таңда облыста қатты тұрмыстық қалдықтардың тағамдық үлесін өңдеу бойынша тәжірибелер мен қуаттар жоқ. Осыған байланысты барлық биологиялық ыдырайтын қалдықтар, соның ішінде тамақ қалдықтары, көше сыпыру және қатты қалдықтардың бөлігі ретінде бау-бақша қалдықтары полигондарда аяқталады. Полигондағы газ, соның ішінде биологиялық ыдырайтын қалдықтардың ыдырауы кезінде пайда болатын тұтанғыш метан, полигондарда өрт пен жарылысқа әкелуі мүмкін.

Сурет 3. Қатты тұрмыстық қалдықтардың морфологиялық құрамы

КОММУНАЛДЫҚ ҚАЛДЫҚТАРДЫҢ ПАЙДА БОЛУ ЖӘНЕ ЖИНАҚТАЛУ НОРМАЛАРЫ МЕН ТАРИФТЕРІ

2023 жылдың сәуір айында Бөкей ордасы ауданы бойынша коммуналдық қалдықтардың түзілуі мен жинақталуының нормативтері бекітілген. Осы құжатқа сәйкес жайлы үй шаруашылықтары мен жайсыз үй шаруашылықтары үшін 1 тұрғынға орташа жылдық пайда болу стандарты 1,0 м3 құрайды.

Қазіргі уақытта Бөкей ордасы ауданында коммуналдық қалдықтардың түзілуі мен жинақталуының жаңа стандарттарын анықтау мақсатында зерттеу жүргізілуде.

Бөкей ордасы аудандық мәслихатының 2023 жылғы 25 сәуірдегі № 2-2 шешіміне қосымша.

Кесте 3. Бөкей ордасы ауданы бойынша коммуналдық қалдықтардың түзілу және жинақталу нормалары

Жоқ.	Тұрмыстық қалдықтарды жинақтау объектілерінің түрлері	Есеп бірлігі	Коммуналдық қалдықтардың жиналуының жылдық нормасы, м3
1.	Жақсы жабдықталған және жабдықталмаған үй шаруашылықтары	1 тұрғын	1.0
2.	Жатақханалар, интернаттар, балалар үйлері, қарттар үйлері және басқа мекемелер ЕеЕКММММММММММ ММММмммекемелер Ұұққсасмекемелер ұұнысандар	1 орын	1.13
3.	Балабақшалар, балабақшалар және басқа да мектепке дейінгі мекемелер	1 орын	0.4
4.	Мекемелер, ұйымдар, кеңселер, кеңселер, банктер, пошта бөлімшелері	1 қызметкер	0,22
5.	Емханалар, медициналық орталықтар	1 келу	0,04
6.	Ауруханалар, басқа емдеу мекемелері	1 төсек	2.06
7.	Мектептер және басқа оқу орындары	1 оқушы	0,13

8.	Мейрамханалар, кафелер, басқа да ойын-сауық және қоғамдық тамақтандыру мекемелері	1 орын	1.16
9.	Театрлар, кинотеатрлар, концерттік залдар, түнгі клубтар, казинолар, ойын автоматтары залдары, интернет-кафелер, компьютерлік клубтар	1 орын	0,21
10.	Стадиондар, спорт алаңдары	Жоба бойынша 1 орын	0,13
11.	Спорт, би және ойын залдары	Жалпы ауданы 1 м2	0,21
12.	Азық -түлік және өнеркәсіп тауарлары дүкендері, аралас дүкендер	1 м2 сауда алаңы	0,8
13.	Базарлар, сауда павильондары, дүңгіршектер, науалар	1 м2 сауда алаңы	0,036
14.	Тұрмыстық қызметтер, мемлекеттік қызметтер	Жалпы ауданы 1 м2	0,22
15.	Теміржол вокзалдары, автовокзалдар, әуежайлар	Жалпы ауданы 1 м2	0,5
16.	Дәріханалар	1 м2 сауда алаңы	0,44
17.	Автотұрақтар, көлік жуу орындары, жанармай құю бекеттері	1 тұрақ орны	0,11
18.	Автокөлік жөндеу шеберханалары	1 қызметкер	2.3
19.	Гараждық кооперативтер, гараждар, автотұрақтар	1 гараж үшін	1.16
20.	Шаштараздар, сұлулық салондары	1 жұмыс орны	0,23
21.	Ванналар, сауналар	Жалпы ауданы 1 м2	0,26

Ауылдық округтер бойынша коммуналдық қалдықтардың түзілу нормалары туралы мәліметтер 1-қосымшада келтірілген.

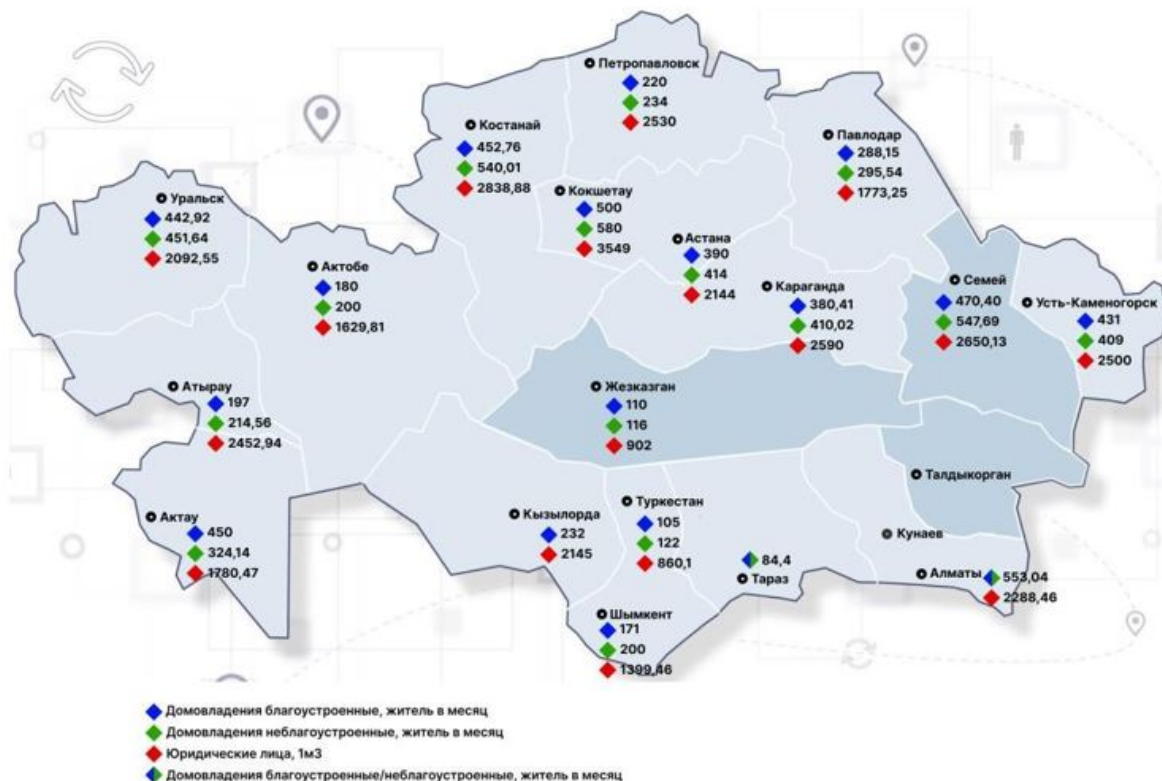
4-кесте. Батыс Қазақстан облысы Бөкей ордасы ауданы бойынша қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау, тасымалдау, сұрыптау және көму бойынша халыққа арналған тарифтер

Жоқ.	Аты	Есеп бірлігі	теңге (қосымша құн салығынсыз)
1.	Үй шаруашылықтары жақсы жабдықталған	бір тұрғынға (айына)	213.8
2.	Үй шаруашылықтары жабдықталмаған	бір тұрғынға (айына)	213.8

3.	Бірлікке жылдық тариф (1 м ³ көлем)	2565.6
----	--	--------

Ағымдағы тарифтер (2-кесте) 2023 ж.

Бүгінгі күні көптеген қалаларда (Семей, Өскемен, Орал, Көкшетау және Қостанай) жаңа тарифтер бекітілді. Жалпы Қазақстан бойынша тариф 84 теңгеден 550 теңгеге дейін өзгереді (2-сурет). Ең жоғары тарифтер Алматы (553 теңге) және Көкшетау (500 теңге) қалаларында.

4-сурет. Қазақстан Республикасында қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау, тасымалдау, сұрыптау және көму бойынша қолданыстағы тарифтер, теңге

Тариф қалдықтарды жинау, тасымалдау және кәдеге жарату саласындағы кәсіпорындарды қаржыландырудың бірден-бір көзі болып табылады. Жыл сайын коммуналдық қызметтер қымбаттайды, арнайы техниканың, жинақтаушы бөлшектердің және жанармай бағасы айтарлықтай өседі, бірақ қалдықтарды жинау, шығару және жою тарифі көптеген өңірлерде көптеген жылдар бойы өзгерген жоқ. Сондай-ақ, аудандардағы халық саны жыл сайын артып келеді. Осыған байланысты Бөкей ордасы ауданында қалдықтарды басқару жүйесін дамыту үшін экономикалық негізделген тарифті белгілеу аса маңызды және өзекті болып табылады.

Төлемдік қарыз мәселесі бойынша ауданда проблемалар бар. Халықтың 60 пайызға жуығы ғана төлем ақысын төлейді. Өйткені, қалдықтарды жинаумен айналысатын

компаниялар (бұдан әрі – ҚТҰ) өкілдерінің мәліметтері бойынша, қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау және шығару бойынша қызметтерге ақы төлеу бойынша қарыз шамамен 40% құрайды, .

Бұл мәселені шешу үшін 2021 жылдан бастап Қазақстан Республикасының Экономикалық кодексіне сәйкес жергілікті атқарушы органдардың құзыретіне коммуналдық қалдықтарды жинаумен айналысатын ұйымдардың санын анықтау мақсатында ,тұрғылықты жері бойынша тіркелген азаматтарды, халықты тіркеу туралы ақпаратқа қолжетімділікті қамтамасыз ету кіреді.Осылайша, тұрмыстық қатты қалдықтарды жинайтын және шығаратын субъектілерге олардың қызметтеріне шот-фактураларды дұрыс рәсімдеу үшін халықты тіркеу туралы ақпаратқа қолжетімділікті қамтамасыз ету қажет.

ҚР ЕК сәйкес, тұрғын үйлерде тұратын жеке тұлғалар мемлекеттік келісім-шарттар негізінде орталықтандырылған жүйені пайдаланып, бекітілген тарифтер бойынша қызметтерге ақы төлеуге міндетті. Алайда бұл норма ішінара орындалады. Жеке үйлердің тұрғындары жеке келісім-шартқа отырғанды жөн көреді. Бәлкім, халықтың кейбір бөлігі қоғамдық келісім-шарттың бар екенін білмейтін шығар.

Кәсіпорындардың қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау және шығару жөніндегі қызметтеріне ақы төлеуге жеке келісімдер жасасу тиімсіз, бұл Денсаулық сақтау министрлігіне қосымша шығындарға, жұмыс орындарына, жалақыға және т.б. әсерін тигізеді. Сондықтан қатты тұрмыстық қалдықтарды халықпен жеке келісімдерді жасау тәжірибесін қайта қарау және шығару туралы жария шарт жасасуға көшу қажет. ЖАО және ҚТҰ жария келісімді өз веб-сайттарында орналастырып, халыққа ақпараттандыру жұмыстарын жүргізуі қажет.

4.1 Қалдықтармен байланысты ағымдағы ахуалдың сандық және сапалық көрсеткіштері

Тұрғындардың қоқыстардың түзілуін және өздігінен шығарылуын есепке алмауына байланысты пластмасса қалдықтары, шыны ыдыстар және басқа да қалдықтар сияқты бір бөліктен жасалған бұйымдардың көлемін анықтау мүмкін емес. Халық қалдықтардан жасалған бұйымдардың пайда болуын есепке алмайтындығын ескере отырып, қалдықтарды басқару бағдарламасын әзірлеу кезінде мұндай қалдықтардың сандық және сапалық көрсеткіштері ескерілмейді. Сонымен қатар, ауылдық округ тұрғындарына жүргізілген сауалнама барысында тұрғындардың үлесіне қалдықтарды кәдеге жаратудың түрлері мен тәсілдері анықталды. Бұл деректер осы Бағдарламаның мақсаттары мен міндеттерін айқындау кезінде пайдаланылатын болады. Елді мекендердің тұрғындары күл мен көң түзілуінің шамамен көлемін көрсетеді. Бұл ретте, мұндай қалдықтардың 50%-дан астамы тұрмыста тыңайтқыш, тұрмыстық пештерде қатты отын және т.б. түрінде пайдаланылады.

4.2 Қалдықтардың жекелеген түрлерін басқару жүйесін талдау соңғы үш жылда

Кесте 5 – Бөкей ордасы ауданның ҚТҚ полигонындағы өндіру және тұтыну қалдықтарының тізбесі, сипаттамасы және массасы

Дереккөздің атауы өндіріс қалдықтарының түзілуі (технологиялық процесс, жабдық, құрылымдық бөлімше)	Корпус, цех, учаске	Қалдықтың атауы*	Қалдықтың коды* (қауіптілік деңгейі)	Қалдықтардың пайда болуының жылдық мөлшерін ескере отырып ең жоғары жабдықты, технологиялық процестің жүктемесі, т		
				2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7
Негізгі өндіріс						
Жеке және заңды тұлғалардан қабылдау. Сайхин ауылы	Полигон	ҚТҚ	20 03 01	8700	8700	8700

Құрамында сынабы бар қалдықтар туралы мәліметтер

Құрамында сынап барлар қалдықтар

Аудандық әкімшіліктің ақпараты бойынша бүгінгі күні құрамында ҚСБҚ бар қалдықтар ауданда жиналған және тасымалданбаған.

ҚСБҚ қалдықтарын жинау жүйесі шешілмегендіктен, тұрғындардың түсініктерінің жеткіліксіздігі мен талаптарды сақтамауының нәтижесінде бұл қалдықтар ҚТҚ салынатын контейнерлерге түсіп, экологиялық қауіп төндіріп тұр.

ҚР ЭК-нің талаптарына сай қалдықтарға өткен материалдар мен өнімдерді соның ішінде құрамында сынап бар қалдықтардың санатын ұлттық стандартқа сай белгілейді.

Әкімдік тұлғалардан ҚСБҚ жинау жүйелерін ұйымдастыру қажет. Шығындар арнайы мамандандырылған ұйымдардың қалауы бойынша жүргізіледі, арнайы контейнерлер орнату, құрамында сынабы бар қалдықтарды өңдеу және тасымалдау бюджет қаражаты есебінен қарастырылуы керек. Арнайы мамандандырылған ұйымдардың қалауы бойынша конкурс (тендер) өткізу қажет, таңдалған компанияда лицензия болуы және барлық заң талаптарына, ұлттық стандарттар талаптарына сәйкес болуы керек.

Электрлік және электрондық жабдықтардың қалдықтары

Электрлік және электрондық қалдықтарды басқару жүйесін қалыптастыру аудан бойынша заңды және жеке тұлғаларда қарастырылмаған. (бұдан әрі - ЭЭЖҚ) тізбесі тұлғалар ауданда жоқ.

Жеке тұлғалардың ЭЭЖҚ арнайы ҚТҚ салатын контейнерлерге салуы дұрыс па, әрі қарай оны қоқыс тасымалдаушы ұйымдар ҚТҚ полигонына апарып сақтайды, нәтижесінде қоршаған ортаға үлкен зиян әкеледі. ЭЭЖҚ жинау жүйесі заңды тұлғалар арасында да жолға қойылмаған.

ЭЭЖҚ әсерінен полигонда коррозиялар және тотығу салдары болады және әртүрлі ауыр металдар топыраққа, топырақты су түседі сондықтан оларды ҚТҚ арналған полигонға көмуге тыйым салынған.

ҚР ЭК 365 бабына сәйкес құрамы қауіпті коммуналдық қалдықтар (ЭЭЖҚ, құрамында сынап барлар қалдықтар, батареялар, аккумуляторлар және басқа қауіпті компоненттер) бөлек жиналуы керек және қайта қалпына келтіруге арналған мамандандырылған кәсіпорындарға берілуі тиіс.

ЭЭЖҚ-ды жинау және өңдеу бойынша деректерді есепке алу жүйесі ауданда ретке келтірілмеген.

ТКШ мекемесінде ЭЭЖҚ жинау және қайта өңдеу деректері жоқ.

Сондықтан ЖАО ЭЭЖҚ жинау және қайта өңдеу жүйесін ұйымдастырып, тұрғындардың және заңды тұлғалардың ҚР. ЭК 365 бабының орындалу талаптарын қадағалау қажет.

Ірі габаритті қалдықтар

Бөкей ордасы ауданның аумағында ірі габаритті қалдықтар (бұдан әрі - ІГҚ) (тұрмыстық техника, жиһаз және т.б.) бөлек жиналмайды, өйткені оларды тасымалдайтын арнайы орындар жоқ. ІГҚ контейнерлік алаңдарға жеткізіліп, әрі қарай коммуналдық қалдықтар ҚТҚ арналған полигонға түседі.

Қазіргі уақытта ЖАО тарапынан таңдау (конкурс) бойынша жұмыстар жүргізіліп, компаниялар ІГҚ арнайы орындарға жеткізеді.

Құрылыс қалдықтары

Тұрғындардан шыққан құрылыс қалдықтары да ҚТҚ арналған жалпы ағынға жиналады, және сол қолданыстағы полигонға сақталады.

Бастап 2021 жылдан бастап құрылыс қалдықтарын көмуге тыйым салынған. Сондықтан ҚР ЭК сәйкес физикалық тұлғалар, жүзеге асыратындар құрылыс немесе жөндеу жұмыстарынан, жылжымайтын объектілерден шыққан құрылыс қалдықтарын ЖАО ұйымдастырыған арнайы орындарға өздері жеткізуі керек.

Қазіргі уақытта ЖАО тарапынан таңдау (конкурс) бойынша жұмыстар жүргізіліп, компаниялар құрылыс қалдықтарын арнайы орындарға жеткізеді.

Тамақ қалдықтары

Халықтан шыққан тамақ қалдықтары да ҚТҚ арналған жалпы қолданыстағы полигонға жиналады және сол жерге көміледі. Тамақ қалдықтарын бөлек жинауға

арналған контейнерлер жоқ. 2021 жылдан бастап тамақ өнімдері қалдықтарын көмуге тыйым салынған.

Сондықтан тамақ қалдықтарын, биологиялық ыдырайтын коммуналдық қалдықтарды бөлек жинау, сұрыптау, соның ішінде тамақ қалдықтарын тазарту (компостирования) арқылы қайта өңдеу жұмыстарын қолға алып, тұрғындардың тұрмыс қалдықтарын көмуіне жол бермеуді қадағалау аса қажет. .

4.3 Коммуналдық қалдықтарды басқару бойынша ағымдағы ахуалды талдауға арналған қорытынды

Бөкей ордасы ауданындағы коммуналдық қалдықтарды басқару туралы ағымдағы жағдайларды талдай келе, қалдықтарды бөлек жинау, сұрыптау, қайта өңдеу және коммуналдық қалдықтарды көму жұмыстарын жетілдіру қажет деген қорытынды жасалды.

Бағдарлама аясында коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесін жетілдіру қажет және келесі проблемалық мәселелерді шешу ұсынылады:

1. Контейнерлік алаңдар санитарлық талаптарға сәйкес емес;
2. КА контейнерлермен қамтылмаған;
3. Тұрғындарды барлық жергілікті жерлерде қосалқы ресурстарды бөлек жинауға арналған контейнерлердің жетіспеушілігімен қамтамасыз ету;
4. Тұрғындарда қауіпті құрамдас бөліктерден тұратын коммуналдық қалдықтарды (ҚСБҚ, ЭЭЖҚ, медициналық) жинау жүйесінің болмауы;
5. Биологиялық ыдырайтын (тағамдық) қалдықтарды бөлек жинаудың болмауы;
6. Ірі габаритті құрылыс қалдықтарын жинау және тасымалдау жүйесінің болмауы;
7. Тұрғындардың қалдықтарды жинау жүйесінде мәдениетінің төмен болуы;
8. Коммуналдық қалдықтарды жинау және тасымалдау қызметіне халықтың қанағаттанбауы және көңілі толмауы;
9. Заңды тұлғалардың ҚТҚ шығаруды толық қамти алмауы. Заңды тұлғалардың ҚТҚ шығаруы үшін келісім шарт жасаудан бас тартуы;
10. Қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау, тасымалдау, өңдеу жұмыстарына төленетін тарифтің төмендігі;
11. Техника мен құрал- жабдықтардың жетіспеушілігі;
12. Қолданыстағы сұрыптау сызықтарының болмауы;
13. Қалдықтарды сұрыптамай көму;
14. Қалдықтарды қайта өңдеу жұмыстарының төмендігі (7-10%), сол уақыт аралығында қалдықтардың 93% ҚТҚ полигонына көмілуі;
15. Құрылыс және тағамдық қалдықтарды қайта өңдеудің болмауы;
16. ҚТҚ терең өңдеу қуаттылығының болмауы, полигонға көмілетін қалдықтар санын азайту жүргізілмейді;

17. ҚТҚ шығару қызметтері үшін жеке тұлғалармен есеп айырысудағы проблемалардың туындауы. MAO жергілікті тұрғындар саны туралы нақты мәліметтер жоқ;

18. Жеке тұлғалардан төлемдерді жинауға байланысты проблемалардың салдарынан MAO да дебиторлық берешек жыл сайын ұлғаяды;

4.4 Коммуналдық қалдықтарды басқару секторындағы мүмкіндіктер мен қателіктер, мықты және әлсіз тұстарына талдау

Объективті талдау жүйелері үшін коммуналдық қалдықтарды басқарудың мықты және әлсіз тұстары, сондай-ақ мүмкіндіктері мен келетін қатерлері нақты анықталды.

Кесте 6. Мықты және әлсіз тараптарына, мүмкіндіктері мен қауіпті тұсына талдау

Күштілер тараптар	Әлсіздер тараптар
<p>ҚТҚ тасымалдау қызметімен тұрғындарды қамту деңгейі; ЖАО бизнеспен, ҚШМ, тұрғындармен байланыс орнату;</p>	<p>-ҚТҚ жинау, тасымалдау, қайта өңдеуге және көмуге арналған төмен тарифтер; -Тарифтер бойынша абоненттік берешек; -Биологиялық ыдырайтын (тағамдық), КГО, құрылыс қалдықтардың және ЭЭЖК бойынша бөлек жинау жүйесінің болмауы; - Қалдықтарды қайта өңдеудің төмен үлесі; -Қалдықтарды сұрыптамай көму; -Тұрғындардың қалдықтармен жұмыс жасау жүйесіндегі мәдениетінің төмен болуы;</p>
Мүмкіндіктер	Қатерлер
<p>Бизнестің ҚТҚ жинау және қайта өңдеу жүйесін дамытуға қызығушылық танытуы; -Тағамдық қалдықтарды тазарту (компостирования) үшін заманауи технологиялардың, кең ассортиментті кондырғылардың болуы;</p>	<p>-ЖАО қызметінің ҚР ЭК талаптарына сәйкес келмеуі; -ҚТҚ полигонның толып кету, оның экологиялық және санитарлық нормаларға сәйкес болмауы;</p>
<p>Биологиялық ыдырау (тағамдық) және құрылыс заттарын өңдеу бизнесін дамытуда бөлшектеп бөлек жинау мүмкіндіктерінің болуы; Көрші елдердің мемлекеттік шекарасына жақын орналасқан аудан үшін көрші мемлекеттен шикізат көзін алу мүмкіндіктері; Бөлек жинауға тұрғындардың дайындығы.</p>	<p>- Атмосферадағы тасталған қалдықтардың қоршаған ортаға және аудан тұрғындарының денсаулығына кері әсері; -Ауданда қалдықтарды басқару жүйесіне қанағаттанбау; -ЖАО стратегиялық жоспарды орындамауы; -Жылдық бағалаудың ЖАО қызметін арттыру тиімділігіне сәйкес келмеуі.</p>

5 БАҒДАРЛАМАДАҒЫ МАҚСАТТАР, МІНДЕТТЕР ЖӘНЕ МАҚСАТТЫ КӨРСЕТКІШТЕР

5.1 Мақсат және міндеттер

Бағдарламаның мақсаты коммуналдық қалдықтарды басқаруды Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамаларының талаптарына сәйкес жүргізу болып

табылады және Бөкей ордасы ауданы тұрғындары үшін қалдықтарды жинау және тасымалдау қызметінің сапасын арттыру Тағы бір басым мақсаттардың бірі Батыс Қазақстан облысының Бөкей ордасы ауданының даму жоспарында бекітілген

Мақсат 5: Аудандағы экологиялық жағдайды жақсарту

Нысаналы индикаторлар	Бірлік өлшеу.	2021	2022	2023	2024	2025	Ақпарат көзі, Жауапты орындаушы
Тұрмыстық қатты қалдықтарды қайта өңдеу мен кәдеге жаратудың үлесі	%	1,20	2,40	3,60	4,30	5,70	Әкімшілік деректер, ТҮКШЖКЖ АЖ

Жетістікке қол жеткізу жолдары :

улы қалдықтарды жою жөніндегі іс-шаралар;

- қоқыстар шығаратын компаниялармен, елді мекендерге қызмет көрсету үшін ҚТҚ көму (ҚТҚ полигондары) жөніндегі кәсіпорындармен ұзақ мерзімді (5 және одан да көп жылға) шарттар жасасу;

бюджеттік ұйымдарда, сауда орталықтарында, базарларда, қоғамдық тамақтану орындарында қалдықтарды бөлек жинауды енгізу (пластикке, қағазға арналған контейнерлерді орнату);

қалдықтарды бөлек жинауды, сұрыптауды және қайта өңдеуді енгізу бойынша бизнеспен өзара бірлескен жұмыстар жасау;

экономикалық тұрғыдан іске асыру мүмкіндігін тиімді болған жағдайда қатты тұрмыстық қалдықтар полигондарын (үйінділерді) жабу және қалпына келтіру;

ҚТҚ орналастыру объектілерінің санын оңтайландыру саясатын ескере отырып, экологиялық талаптар мен санитарлық ережелерге сәйкес жаңа ҚТҚ полигондарын салу;

тұрмыстық қатты қалдықтарды қайта өңдеуді енгізу;

түзілетін ҚТҚ көлемі мен морфологиясын ескере отырып, қалдықтарды сұрыптау объектілері мен қалдықтарды қайта өңдеу объектілерінің (кәсіпорындарының) құрылысы;

Іс-шаралар:

ауданның елді мекендерін қалдықтарды жекелеген түрлері бойынша бөлек жинауға арналған контейнерлермен қамту және жаңарту;

ҚТҚ полигондарындағы қалдықтарды сұрыптау, қайта өңдеу және кәдеге жарату, полигондарды (полигондарды) газсыздандыру бойынша объектілерді салу жобаларын іске асыру үшін инвесторларды тарту.;

халықты тұрмыстық қатты қалдықтарды бөлек жинауға үгіттеуді ұйымдастыру және жүргізу (жиналыстар, брошюралар, үнпарақтар, әлеуметтік бейнероликтер, оқу орындарындағы дәрістер, акциялар және т.б.).

Бағдарлама міндеттері:

1 Коммуналдық қызметтерді жинау және тасымалдау жүйесін одан әрі дамыту, қалдықтарды жинау және шығару қызметтермен аудан халықын толық қамтуды қамтамасыз ету;

2 Қалдықтарды бөлек жинау жүйелерін жетілдіру;

3 Коммуналдық қалдықтарды қайта өңдеу және кәдеге жарату жүйесін дамыту, спецификалық қоса алғанда (тамақ, құрылыс және ірі габаритті қалдықтарды, ЭЭЖҚ);

4 Коммуналдық қалдықтарды қауіпсіз орындарға көмуді қамтамасыз ету;

5 коммуналдық қалдықтар мәселесі бойынша хабарласқан тұрғындардың қалдықтарды жинау мәдениетін көтеру үшін ақпаратпен қамтамасыз ету, және қызығушылық танытқан барлық мүдделі тараптармен бірлесе әрекет етуді күшейту;

5.2 Мақсатты көрсеткіштер

Осы Бағдарлама шеңберінде Бөкей ордасы ауданындағы коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесін жетілдіру бойынша мақсатты көрсеткіштер белгіленді. (кесте 7).

Кесте 7. Бөкей ордасы ауданның 2023-2028 ж. арналған қалдықтарды жинау, тасымалдау және өңдеу, көму жүйесімен халықты қамту бойынша мақсатты көрсеткіштері

№	Мақсатты көрсеткіштер	Ағымдағы жағдай (2021-2022)	2024	2025	2027
1	ҚТҚ жинау және тасымалдаумен аудан тұрғындарын қамту;	80 % (6 ай 2022)	100%	100%	100%
2	Бөлек жинаумен қамту: -күрғақ және ылғалды фракциялар бойынша -қалдықтардың қауіпті түрлерін бөлек жинау (медициналық және құрамында сынап бар,	19,1% (9 ай 2022)	60% 60%	70% 70%	

	электрондық және тұрмыстық техника)				80% 80%
3	ҚТҚ үлесін қайта өңдеу және кәдеге жарату (көлеміне байланысты)	1,20	2,40	3,60	4,30
4	Тұрғындардың сапалы экологиялық өмір сүру деңгейін қанағаттандыру	49,1% (2021) 55,3 % (2022)	61,5%	73,8%	86,1%

6 БАҒДАРЛАМАНЫ ІСКЕ АСЫРУДЫҢ НЕГІЗГІ БАҒЫТТАРЫ, ҚОЙЫЛҒАН МАҚСАТТАРҒА ҚОЛ ЖЕТКІЗУ ЖОЛДАРЫ ЖӘНЕ СОҒАН СӘЙКЕС ШАРАЛАР

6.1 Коммуналдық қалдықтарды кәдеге жарату, жинау және тасымалдау жүйесімен аудан халықын толық қамтуды қамтамасыз ету үшін болашақта атқарылатын шаралар

Коммуналдық қалдықтарды жинау және тасымалдау жүйесін одан әрі дамыту үшін келесі шаралар орындалуы қажет:

қалдықтарды жинау және тасымалдау бойынша көрсетілетін қызметтермен аудан тұрғындын қамту;

бәсекеге қабілетті конкурстар ұйымдастыру, ұзақ мерзімді келісім шарттар жасау қорытындысы ;

экономикалық тұрғыдан негізделген тарифтер бекіту;

тарифтің жиналу мүмкіндігін арттыру;

қалдықтарды жинау үшін санитарлық нормаларға сәйкес контейнерлік алаңдарды реттеу. Жиналатын қалдықтардың көлемі мен ерекшелігіне байланысты жаңа контейнерлерді ауыстыру және орнату. Қоқыс таситын көліктерді және басқа қажетті техниканы жаңарту.

Қалдықтарды жинау және тасымалдау қызметімен тұрғындарды қамту

Қалдықтарды жинау және тасымалдау бойынша көрсетілетін қызметтермен аудан халықын тек жеке тұлғаларды ғана емес, сонымен қатар заңды тұлғалар да қамтамасыз етеді. Заңды тұлғаларды ақпараттандыру жұмыстарын жүргізу кезек күттірмейді, олар жеке тұрғын үйлер немесе бөлек тұрған ғимараттар (егер контейнерлер болмаса) бойынша ҚТҚ шығару, тасымалдау үшін ЖАО мен, анықталған ҚТҰ келісім шарт жасау қызметін жүзеге асырады.

Ұзақ мерзімді келісімшарттар жасау және бәсекеге қабілетті негіздегі конкурстардың нәтижесі бойынша қорытынды

ҚТҚ жинау және тасымалдау қызметтерінің сапасын арттыру үшін коммуналдық қалдықтарды басқаруға арналған бәсекелестікке негізделген ұзақ мерзімді келісім шарттар жасау қажет.

Нарыққа қатысушыларды айқындау жөніндегі конкурсты (тендерді) өткізу кезінде, коммуналдық қалдықтарды басқаруда ЖАО ҚТҰ-на ҚР ЭК-не және заңнамалық Ережелерге сәйкес талаптар қояды. ҚТҚ жинау және тасымалдаумен қызметі ҚР ЭК-нің талаптарына сәйкес келетін мамандандырылған арнайы кәсіпорындар айналысады.

ҚТҚ тасымалдауға қатысатын ҚТҰ-на қойылатын талаптардың бірі – ол ҚРЭГжТРМ-де тіркелген және жүзеге асыратын қызметі туралы хабарлама беру. Кәсіпкерлік субъектілері жүзеге асыратындар қызметі бойынша қауіпті емес қалдықтарды жинау, сұрыптау және тасымалдау кезінде Қазақстан Республикасының "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Заңына сәйкес ҚРЭГжТРМ-не хабарлама беруге міндетті. ҚРЭГжТРМ хабарлану тәртібіне сай келмесе ҚТҰ ҚТҚ және қауіпті емес қалдықтарды жинау, сұрыптау, тасымалдау конкурсына қатыса алмайды министрлік хабарландыруын алмаған жағдайда бұл ұйымға қатысуға тыйым салынады,

Егер компания қауіпті қалдықтармен жұмыс істеуді де жүзеге асыратын болса, онда лицензиясы болуы қажет.

Экономикалық тұрғыдан негізделген тарифтерді бекіту

Ауданда коммуналдық қалдықтармен жұмыс жасау жүйесін одан әрі дамыту үшін тарифтерді жаңаларын есептеп, бекіту қажет. Тиісті инфрақұрылымдар құру үшін және аудан халқына сапалы әрі заманауи қызмет көрсету үшін қолданыстағы тариф (213,8 теңге) жеткіліксіз. Бекітілген тариф инфляциялық процесті ескере отырып, қоқыс шығаратын мамандандырылған ұйымдардың жинау, тасымалдау, сұрыптау, көму шығындарын жабу керек

Экономикалық тұрғыдан негізделген тарифтерді қайта қарау және заманға сай индекстеу қалдықтарды жинап, сұрыптап, тасымалдаумен айналысатын мамандандырылған ұйымдар үшін сапалы жұмыспен қамтуға мүмкіндік береді, сондай-ақ, ауданның экологиялық жағдайы жақсартады, тұрғындардың денсаулығын сақтайды.

ҚТҚ жинау, тасымалдау, қайта өңдеу және көмуге арналған көтерілген тарифті жинау және тұрғындардың уақтылы төлемақысы

ЖАО ұйымдармен араласуымен мамандандырылған ұйымдармен бірге тұрғындардың мәліметтерін тіркеуге қолжеткізу.

Азаматтарды тұрғылықты, уақытша тұратын жері, жаңа мекен жайында тіркеу (тұрғылықты жері) мәліметтері нақтылы уақытпен ІІМ жүйесінде көрсетілетін "Жеке тұлғалар" Мемлекеттік базасынан беріледі, банктердегі деректер қорына ҚР мемлекеттік және жергілікті атқарушы органдары (әкімдіктер) қол жеткізе алады.

Осы интеграция шеңберінде ЖАО ПМ-не иессіз мекен жайда (мекенжайсыз) тіркелген азаматтардың санын көрсетеді (дербес деректерсіз), бұл төлемдерді дұрыс есептеуге мүмкіндік береді.

Контейнерлік алаңдарды санитарлық нормаларға сәйкес келтіру, жиналатын қалдықтардың көлемдер мен ерекшеліктеріне сай жаңа контейнерерге ауыстыру және орнату

Коммуналдық қалдықтарды жинау және тасымалдау жүйесі құрылыстың түріне байланысты төмендегідей түрде ұйымдастырылатын болады:

Көп қабатты құрылыс аудандарында:

тұрғын үйлердің аймақтарын контейнерлік алаңдармен жабдықтау;

стандартты контейнерлер орнату;

қалдықтарды шығару үшін жиналатын заттардың тығыздығы байланысты престеу жүйесі бар қоқыс таситын көліктерді пайдалану .

Аудандарда жеке құрылыс салу:

жеке контейнерлер орнату;

қалдықтарды шығару үшін жоғары компрессиялық қабілеті бар көлемі үлкен қоқыс таситын көліктерді пайдалану.

Санитарлық нормалармен сәйкес келетін КА орыналастыру үшін келесі іс-шаралар:

Қалдықтарға арналған контейнерлерді жинауға арналған көлік кіру үшін тұрғын үй иеліктерінің аумақтары, ұйымдары, мәдени-бұқаралық мекемелері, демалыс аймақтары арнайы алаңдар орналастырады. Алаңды қатты жабындымен төсеп және қалдықтарды желмен ұшырып шашпау мақсатында биіктігін 1,5 м ден кем емес етіп алып үш жақтан биік қоршаумен қоршау керек.

Контейнерлік алаңды тұрғын және қоғамдық ғимараттардан, балалар объектілерінен, спорт алаңдарынан және тұрғындардың демалыс орындарынан кемінде 25 м қашықтықта орналастыру керек. Халықтың санитарлық-эпидемиологиялық жағдайы сақталмаған жағдайда ЖАО қатысуымен жеке тұлғалардан, меншік иелерінен, қызығушылық танытқан тұлғалардан, мемлекеттік мекеме бөлімшелерінен тұратын комиссия құрылыс аудандарында санитарлық үзілістерді сақтау мүмкіндіктері қарастырылып, арақашықтықтар белгіленеді.

Коммуналдық қалдықтардың тасымалдау кесте бойынша жүзеге асырылады.

Шығындарды барынша азайту үшін тасымалдауға арналған коммуналдық қалдықтарды шығарудың ең аз жиілігі қабылданады, бұл белгіленген санитарлық талаптарға және табиғатты қорғау талаптарына сәйкес келеді.

Қалдықтарды шығару кезінде коммуналдық қалдықтардың түзілу көлемдерін, олардың морфологиялық құрамын, типін және жинау үшін қолданылатын контейнерлерді санын (жинау кезінде контейнерлер) назарға алу керек

Әр қалдық санатына (фракциясына, түріне) байланысты бөлек жиналып, тасымалданады.

Қалдықтарды контейнерлерде сақтау мерзімдері - 0 оС және одан төмен температурада үш тәуліктен артық емес, плюстік температурада – бір тәуліктен артық емес.

Жиналатын қалдықтардың көлемдер және ерекшеліктеріне және сақтау мерзіміне байланысты контейнерлерді ауыстыру және орнату. Контейнерлерді жанартуда қазіргі заманғы еуроконтейнерлерді сатып алу жоспарлануда. Пластик қалдықтары, қағаздар және картондар транспорттың барлық түрімен тасымалданады. Шыныдан жасалған қалдықтар зақымданудан сақтана отырып, көлік құралдарының кез келгенімен түрлерімен тасымалданады. Шыныдан жасалған қалдықтарды тасымалдау кезінде, тиеу кезінде және түсіргенде механикалық әсерлерден қорғалуын қамтамасыз ететін шараларды сақтау керек.

Сондай-ақ ҚТҰ пайдаланатын (4-5 бірлік) қоқыс тасуға арналған көліктер, арнайы орындар жаңартылуы тиіс. Қоқыс таситын арнайы орындарды жаңарту жұмыстары ҚТҰ және жеке инвестициялар есебінен жүзеге асады.

6.2 Қалдықтарды бөлек жинау жүйесіндегі жетілдіретін шаралар

Қалдықтарды бөлек жинау жүйесі үшін келесі шаралардың орындалуы қажет:

-ҚТҚ құрғақ фракцияларын және қайталама шикізатты бөлек жинап шығару үшін КА-ды контейнерлік қондырғылармен қамтамасыз ету керек.

-қауіпті коммуналдық қалдықтарды жинау және қалпына келтіру жүйесін ұйымдастыру;

-Тұрғындарда қалыптасқан ІГҚ және құрылыс қалдықтарын тасымалдау үшін арнайы орындар ұйымдастыру және мамандандырылған компанияларды анықтау.

Қауіпті коммуналдық қалдықты жинау, және қалпына келтіру жүйесін ұйымдастыру

Қауіпті коммуналдық қалдықтарды, тұрғындардан түскен аккумуляторларды, химиялық көздерден қуат алатын қалдықтарды, ҚСБҚ, ЭЭҰ жинау, тасымалдау және қайта өңдеу шараларын үшін таңдау конкурстары жүргізіліп, мердігерлермен қамтамсыз етілуі керек.

Бүгінгі күнге дейін ауданда қауіпті қалдықтарды жинау жүйесі жолға қойылмаған (ЭЭҰ, химиялық көздерден қоректену, аккумуляторлар) тұрғындардың ҚСБҚ-ны ішінара жинау.

Аталмыш қалдық ҚТҚ арналған полигонға түсіп, топырақты, суды және ауаны токсиндермен, ауыр металдармен, тұрақты заттармен ластайды органикалық ластаушы заттармен адамдардың денсаулығына және қоршаған ортаға зиянын тигізеді.

ҚР ЭК 365 бабы 6 тармағына сәйкес қауіпті коммуналдық қалдықтарды бөлек жиналу және қалпына келтіру үшін арнайы мамандандырылған кәсіпорындарға берілуі тиіс.

Құрамында сынап бар қалдықтар

ҚР СТ 1513 Ресурстарды сақтау талаптарына сәйкес халықтан ҚСБҚ жинау жүйесін ұйымдастыру. Барлық кезеңдерінде технологиялық циклдің қалдықтарды басқару. ҚСБҚ жіктелуі және өңдеу әдістері. ЖАО-ның негізгі ережелері жүзеге асырылады:

– Арнайы тұрғындар шығаратын ҚСБҚ үшін әмбебап контейнерлердің орнатылуын және қызмет көрсетуін бақылау;

-Кондоминиум объектісін басқару органдарының қызметін бақылау және ұйымдастыру;арнайы әмбебап контейнерлердің сақтау шараларын қамтамасыз ету; контейнерлерге қызмет көрсететін мамандандырылған кәсіпорынмен өзара келісім жасап,оларға қолжетімді болуын қамтамасыз ету;тұрғындармен түсіндіру жұмыстарын жүргізу міндеттеу; контейнерде бөгде заттардың сақталуына, контейнерге бөгде жарнамалардың, хабарландырулардың және т.б. жабысып қалуына жол бермеу.

– Халық пайдаланған құрамында сынап бар энергия үнемдейтін шамдарды қаражат бөлу арқылы кәдеге жаратуды іске асыру үшін халықты демеркуризациялау жөніндегі кешенді іс-шараларды мамандырылған кәсіпорындардың жұмыстарын сатып алуын(қызметтерін) ҚСБҚ контейнерлерін жөндеуге (ауыстыруға) ұйымдастыру.

Қазақстан Республикасының "Мемлекеттік сатып алу туралы" 4-тарауының заңнамасы және Коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу қағидалары бойынша халықты демеркуризациялау жөніндегі іс-шаралар кешенін іске асыру және ҚСБҚ ЖАО контейнерлерін жөндеуі (ауыстыру) мамандандырылған кәсіпорындардың жұмыстарын (қызметтерін) сатып алу ЭК-ке сәйкес конкурс (тендер) арқылы жүзеге асырылады.

Электрондық және электрлік жабдықтар

ҚР СТ 3753-2021 "Ресурстарды үнемдеу. Құрамында сынап бар құрылғылар мен аспаптарды қоспағанда, өмірлік циклдің барлық кезеңдерінде қалдық электр және электрондық жабдықтармен өңдеу. Қауіпсіздік талаптары"сәйкес ЖҚҚ қалдықтар иелеріне ЭжЭЖҚ өндірушілеріне немесе ЭжЭЖҚ басқару саласындағы шаруашылық жүргізуші субъектілерге халықтың тығыздығын ескере отырып, оның ішінде жинау объектілерін орналастыру үшін жер учаскелерін инфрақұрлымды құруға бөлу арқылы беруге мүмкіндік беретін ЭжЭЖҚ жинақтау және өңдеу, соның ішінде контейнер алаңдары мен стационарлық ЭжЭЖҚ жинау нүктелері үлес қосу керек.

Жергілікті атқарушы органдар ЭжЭЖҚ жөндеу және қалпына келтіру жүйесін ұйымдастыруды, сондай-ақ ЭжЭЖҚ қалдықтарын иелерінен бөлек жинауды және өңдеуді, оның ішінде жылжымалы ЭжЭЖҚ жинау пункттерін құру арқылы қамтамасыз етуі тиіс.

ЖАО тұрғындардан ЭжЭЖҚ бөлек жинау үлесін арттыруға бағытталған шараларды қабылдауы қажет,бірақ онымен шектелмей ,конкурстар мен лекцияларды ,ақпараттық кампания жұмысын қоса өткізуі қажет

Тұрғындардан коммуналдық қалдықтардың қауіпті компоненттерін жинау жүйесін ұйымдастыру үшін келесі шараларды қабылдау қажет:

құрамында сынап бар шамдар, батареялар, электрондық және электр жабдықтары сияқты қауіпті тұрмыстық қалдықтарды жинау үшін стационарлық немесе жылжымалы пункттер/пункттер құру;

-ұйымдастырылған қалдықтарды қабылдау пункттері және оларды қауіпсіз өңдеуге ықпал ету туралы халықтың хабардар болуын қамтамасыз ету .

қалдықтарды жинау және кәдеге жарату шығындарының бір бөлігін жабу мақсатында кеңейтілген өндіруші жауапкершілігінің операторы ретінде жұмыс істейтін "Жасыл Даму" АҚ-мен ынтымақтастықты нығайту.

Коммуналдық қалдықтардың қауіпті құрамдас бөліктері сияқты батареялар, құрамында сынап бар шамдар, электронды және электр жабдықтары үшін қауіпті тұрмыстық қалдықтарды жинауға арналған стационарлық пункттер қарастырылады. Қабылдау пункттері көрсетілген тауарларды сататын дүкендерде (дүкен бөлімшелері, сауда нүктелері) құрылуы мүмкін. Пәтер иелері кооперативтерінің аумағында аккумуляторлар мен сынап шамдарын қабылдау ұйымдастырылуы мүмкін.

Стационарлық шамдарды жинау пункттерінің орналасуы мен санын анықтау кезінде олардың қолжетімділігі мен тұрғындарға ыңғайлылығы ескерілуі керек. Құрамында сынап бар шамдарды қабылдаудың стационарлық пункттері бөтен тұлғалардың қолы жетпейтін жеке кіреберіспен жабдыкталады, шамдарды жинауға арналған арнайы ыдыстардың қажетті санымен қамтамасыз етіледі және қажетті қорытындылары мен рұқсаттары болады.

Коммуналдық қалдықтардың қауіпті компоненттерін бөлек жинау және кәдеге жарату пункттерін құру, бөлек жинау мақсатты көрсеткіштерін жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Заңды тұлғалардың коммуналдық қалдықтардың қауіпті құрамдас бөлектерін жинау және қалпына келтіру қызметі

ҚР ЭК 365 бабы 6 тармағына сәйкес қауіпті коммуналдық қалдықтарды түрлеріне қарамастан бөлек жиналып және қалпына келтіру үшін заңды тұлғалардан тұратын арнайы мамандандырылған кәсіпорындарға тапсырылсын.

Қауіпті коммуналдық қалдықтарды жинау және қайта өңдеу бойынша шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерімен ақпараттық жұмыс жүргізу қажет.

Сондай-ақ қажет мамандандырылған кәсіпорындардың жиналған және қалпына келтірілгендер қалдықтарын сатистикалық мәліметтерді қадағалау мақсатында есепке алу.

Тұрғындардан шыққан ІГҚ және құрылыс қалдықтарды арнайы орындарға жинау және тасымалдайтын мамандандырылған компаниялар

ЭГЖТРМ-нің 2021 жылғы 2 желтоқсандағы № 482 бұйрығының Қалдықтарды бөлек жинауға қойылатын талаптардың 19-тармағына сәйкес ЖАО жеке тұлғалардың (тұрғындардың) құрылыс және ірі габаритті қалдықтарын бөліп жинау үшін 12 м2 аспайтын жабынды төселген және қоршалған орын ұйымдастыру.

Физикалық және заңды тұлғалар ЭГЖТРМ-нің 2 желтоқсан 2021 жылдың № 482 бұйрығының 17 тармаққа сәйкес құрылыс немесе жылжымайтын объектілерді жөндеуден түскен қалдықтарды өндіреді.

- Жергілікті атқарушы органдар ұйымдастырған арнайы орындарға құрылыс және ірі габаритті қалдықтардың тұрғындар өздері жеткізеді

Абаттандыру қағидаларына сәйкес ірі габаритті қоқыс (қалдықтарын) кәсіпорындар, мекемелер және жеке тұлғалар өздері жүргізеді немесе қоқыс тасығыштармен кәсіпорындармен келісім шартқа отырады.

ҚТҚ жинау, тасымалдау, сұрыптау және көму жұмыстары ІГҚ тасымалдау тарифіне енгізілмегендіктен, ІГҚ-ды жинау, тасымалдау бөлек компаниямен жүзеге асады.

Тұрғындардан шыққан ІГҚ және құрылыс қалдықтарын жинау, тасымалдау үшін ЖАО байқау (тендер) Қазақстан Республикасының "Мемлекеттік сатып алулар туралы" заңына сәйкес жергілікті қаражат есебінен жинау және шығару жұмыстарын ұйымдастырады.

Тасымалдаушы компания ЭГЖТРМ хабарламалық тәртіп талабына сай болуы керек.

Құрылыс қалдықтарын арналған арнайы ұйымдастырылған орындарда жинау тәсілдердің жүзеге асыру: ауыстырылатын бункерлерге жинау және кейіннен автомобильдегі мультилиф жүйесімен шығару; борттық немесе самосвалды автокөлікпен қапқа жинап шығару; қалдықтарды үйіп-төгіп жинау, кейіннен борттық немесе басқа да қондырғыларға қайта тиеу, самосвалды автокөлік арқылы тасымалдау.

Коммуналдық қалдықтарды, соның ішінде нақтыларын (тамақ, құрылыс және ірі көлемдегі қалдықтар, және т.б.) өңдеу және қайта өңдеу жүйесін дамыту жөніндегі шаралар.

Қалдықтарды өңдеу және кәдеге жарату жүйесін дамыту үшін келесі іс-шараларды жүзеге асыру қажет:

жекелеген санаттар бойынша: қайталама шикізат (пластик, қағаз және шыны) бойынша қалдықтардың түзілу көлемінен халық пен заңды тұлғалардан қайталама шикізатты жинау үлесін арттыру; құрылыс қалдықтары; көлемді қалдықтар; коммуналдық қалдықтардың қауіпті компоненттері;

өңірде жұмыс істейтін мамандандырылған қалдықтарды қайта өңдеу кәсіпорындарымен өзара іс-қимылды күшейту;

қалдықтарды қайта өңдеудің қолданыстағы өндірістерін дамытуды ынталандыру және қайталама шикізатты қайта өңдеу және қайта өңдеу бойынша қуаттарды құру.

Қайта өңделген шикізат (қағаз, картон, пластик, шыны және т.б.) одан әрі өңдеу және дайын өнімді шығару үшін мамандандырылған кәсіпорындарға беріледі.

Қағаз бен картон қалдықтарын қалпына келтіру жаңа өнімдерді (қағаз және картон, экожүн, құрылыс материалдары) өндіру үшін физикалық, химиялық және басқа әдістермен жүзеге асырылады.

Қалпына келтіру, жарату, пластик жүзеге асырылуда технологиялық процестердің экологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз ететін технологиялар мен жабдықтарды пайдаланатын мамандандырылған ұйымдар;

Шыны ыдыс қалдықтарын қалпына келтіру экологиялық қауіпсіздік талаптарын сақтаған жағдайда жүзеге асырылады:

-шыны ыдыс қалдықтарын қайта пайдалануға дайындау (сұрыптау, жуу, өңдеу);

-жаңа өнімдерді өндірумен механикалық және термиялық әдістер (шыны жүн, шыны ыдыстар, шыны талшықтар, плиткалар және т.б.);

ҚҚҚ-ның қайта өңделмейтін бөлігі қатты қалдықтардан алынатын отынды (ҚҚҚ) өндіру үшін пайдаланылуы мүмкін. Отынның бұл түрі қатты қалдықтарды шығаруды барынша азайту үшін цемент зауыттары мен жылу электр станцияларында қолданылуы керек.

Коммуналдық қалдықтардың қауіпті компоненттері болады :мамандандырылған қауіпті қалдықтар объектілеріне кәдеге жарату үшін жіберіледі.

Тамақ қалдықтары.

Бөлек жиналған қатты қалдықтардың, негізінен тағамдық және органикалық қалдықтардың биологиялық ыдырайтын фракциялары аэробты немесе анаэробты әдіспен өңделуі керек. Бұл қалдықтарды кәріздік тазарту қондырғыларының шламымен бірге өңдеу мүмкіндігі де қарастырылады. Бүгінгі күні органикалық қалдықтарды кәдеге жарату мен өңдеудің әртүрлі технологиялары бар, соның ішінде: биогаз өндіру, компост жасау және т.б.

Компосттау - қатты қалдықтарды ыдыратудың табиғи әдісі. Компосттау - оның табиғи биодеградациясына негізделген қалдықтарды өңдеу технологиясы.

Органикалық қалдықтарды компосттау тікелей үй шаруашылығында немесе орталықтандырылуы мүмкін. Тікелей үй шаруашылығында компосттау жай ғана компост шұңқырларында немесе арнайы компост машиналарын пайдалану арқылы жүзеге асырылады. Орталықтандырылған компосттау кезінде тұтынушылар органикалық заттардың бөлек жиналуын қамтамасыз етеді, содан кейін олар арнайы жабдықталған учаскелерге немесе компост сақталатын силостарға тасымалданады. Кейіннен мұндай компост ауыл шаруашылығы қажеттіліктеріне пайдаланылады. Биологиялық ыдырайтын қалдықтардың жеткілікті көп мөлшері түзілетін және қосалқы шаруашылық бар ұйымдар мен мекемелерде (мысалы, мектептерде) компост жасау жеке негізде жүргізілуі мүмкін.

Ірі көлемді қалдықтар және құрылыс қалдықтары

Қауіпті фракциялар ірі көлемдегі қалдықтардан жинау орындарында шығарылуы керек, содан кейін өңдеу және/немесе кәдеге жарату үшін мамандандырылған ұйымдарға жіберіледі.

Аралас құрылыс қалдықтарын жинау орнында қайталама шикізат пен қауіпті компоненттерді алып тастау арқылы сұрыптау керек. Келесілерді бөлек сұрыптау керек

: ағаш; қағаз және картон; металл (қара және түсті металдар бөлек); минералды қалдықтар (тас, құрылыс тасы және кірпіш, сылақ, бетон, гипс, қаңылтыр шыны және т.б.); темірбетон және бетон бөліктері.

Ұсақтау және сұрыптау кешендері ірі құрылыс қалдықтарын өңдеу үшін қолданылады.

Қауіпті құрылыс қалдықтары бөлек жиналады және одан әрі өңдеу және/немесе кәдеге жарату үшін мамандандырылған компанияларға беріледі.

Сұрыптаудан кейін одан әрі өңдеуге жатпайтын коммуналдық қалдықтарды кәдеге жарату қатты тұрмыстық қалдықтар полигонында жүзеге асырылады.

Қауіпсіз коммуналдық қалдықтарды көму шараларын қамтамасыз ету

Коммуналдық қалдықтарды қауіпсіз орналастыруды қамтамасыз ету үшін келесі шараларды қабылдау қажет:

рұқсат етілмеген полигондарды анықтау және жою.

Рұқсат етілмеген үйінділермен байланысты мәселелерді шешу үшін "Қазақстан Ғарыш Сапары" ҰК" АҚ спутниктері тіркеген барлық қатты тұрмыстық қалдықтар үйінділеріне мұқият аудит жүргізу қажет.

Полигонды залалсыздандырудың қолданыстағы жалпы қабылданған әдістемесі келесі кезеңдерді қамтиды: полигонның қауіптілік дәрежесін анықтау; баламаларды бағалау; бейтараптандыру және рекультивациялау технологиясын әзірлеу.

Рұқсат етілмеген полигондарды рекультивациялау бойынша техникалық шешімдер рекультивациядан кейінгі аумақтың функционалдық мақсаты мен пайдаланылуына байланысты қабылданады.

Жаңа полигондардың пайда болуына жол бермеу шарасының негізі 2030 жылға қарай облыс тұрғындарын қалдықтарды жинау және тасымалдау қызметтерімен 100% қамту және қалдықтарды қауіпсіз басқару бойынша шағын және орта бизнес субъектілерімен профилактикалық жұмыстарды жүргізу болып табылады.

6.3 Коммуналдық қалдықтарды қайта өңдеу және жою жүйесін дамыту шаралары, ерекшеліктерін қоса есептегенде (тағам қалдықтар, құрылыс және ірі көлемді қалдықтар, ЭЭҚҚ)

Бағдарламаның тиімді жұмыс істеуі үшін тұрғындарды хабардар ету және қолдау маңызды. Халықтың хабардарлығын арттыру – ұзақ мерзімді процесс, ол тұрақты түрде жүргізілуі керек.

ЖАО халықтың хабардарлығын арттыруда, ақпаратты таратуда және қалдықтардың алдын алу бойынша бастамаларды қолдауда, сондай-ақ тиісті жағдайлар жасауда (мысалы, ірі көлемдегі қалдықтар, ЭжЭЖҚ, құрылыс қалдықтары үшін арнайы алаңдарды құру) маңызды рөл атқарады.

Жергілікті газеттер мен журналдарға қалдықтарды басқаруға байланысты проблема және қалдықтарды дұрыс басқару талаптары туралы халықты ағартуға бағытталған мақалалар жариялау ұсынылады.

Тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау және шығару жөніндегі мамандандырылған ұйымдардың қызметкерлеріне тұрмыстық қалдықтарды сұрыптау және пластик, шыны, картон және қағаз қалдықтарына арналған контейнерлерде бөлек сақтау тәртібін түсіндіретін экологиялық науқандарды мерзімді түрде өткізу ұсынылады. Мұндай әрекеттер әдетте бөлек жинауға арналған контейнерлер орнатылған аулаларда да, олар әлі жоқ жерлерде де жүзеге асырылады. Бұл ретте, полигондағы аралас күйдегі қатты тұрмыстық қалдықтардың қоршаған ортаға тигізетін кері салдары және қалдықтарды бөлек жинауды енгізу қажеттігі туралы тұрғындарға жан-жақты түсіндірме жұмыстары жүргізілуде. Қалдықтарды сұрыптаудың енгізілген жүйесі туралы түсіндірмелері бар түрлі-түсті парақшаларды тұрғындар арасында тарату да жақсы нәтиже береді.

Негізгі назар негізгі мүдделі тараптар топтарына аударылады:

халық (жұмыс істейтін және жұмыс істемейтін (үй шаруасындағы әйелдер, зейнеткерлер, балалар);

мұғалімдер, волонтерлар, белсенді топтар және үкіметтік емес ұйымдар.

Қалдықтарды басқару бойынша халықты ақпараттандыру жоспарында халықты ақпараттандыру шаралары қарастырылады және мыналарды қамтиды:

жергілікті газеттердегі жарияланымдар;

мектептерде және көпшілік арасында тарату үшін материалдық ресурстарды қайта өңдеу бойынша ақпараттық материалдар;

азық-түлік қалдықтарын үйде компосттау бойынша брошюралар;

мектеп оқушылары мен студенттердің оқу-жаттығу алаңдарына оқу сапарларын ұйымдастыру;

Тұрмыстық қатты қалдықтарды бөлек жинау және өңдеу бойынша бизнес-бастамаларға жергілікті мемлекеттік ұйымдардың қолдауы бар жерде қалдықтарды қайта өңдеу дамып келеді. Жергілікті атқарушы органдар мен кәсіпкерлік субъектілерінің, сондай-ақ басқа да мүдделі тұлғалардың өзара іс-қимылы бойынша қалдықтарды басқару, қайта өңделетін материалдар мен контейнерлерді қабылдау пункттерін орнату және т.б. бойынша ұсыныстарды талқылау бойынша түрлі кездесулер мен дөңгелек үстелдер өткізіледі.

7 БАҒДАРЛАМАНЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ БОЙЫНША ЖОСПАР

Қойылған мақсаттарға қол жеткізу және қойылған міндеттерді орындау үшін Бағдарламаны іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспары әзірленді, ол 2-қосымшада келтірілген.

Іс-шаралар жоспары міндеттер мен көрсеткіштер бойынша топтастырылған, орындау мерзімдері мен жауапты тұлғалар көрсетілген. Іс-шаралар жоспары күтілетін

нәтижелерге қол жеткізу үшін кешенді тәсілді және Бағдарламаны барлық жауапты орындаушылардың жұмысын үйлестіруді көздейді.

Мониторинг нәтижелері бойынша негізделген ұсыныстар болған жағдайда іс-шаралар жоспарына түзетулер қажет болған жағдайда жүзеге асырылады. Мониторинг нәтижелері бойынша осы Бағдарламаның мақсаттарына, міндеттеріне және нысаналы индикаторларына қол жеткізу мүмкін еместігі анықталған жағдайда, басқа да іс-шаралар белгіленеді және анықталған проблемалық мәселелерді шешу бойынша шаралар қабылданады.

Мониторинг нәтижелері бойынша тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөлімі бағытталған шешімдер қабылдау үстінде:

1) Жылжыту тиімділігі жүзеге асыру жоспарланған

Бағдарламалардың белгіленген мақсаттары мен міндеттеріне қол жеткізу мақсатындағы іс-шаралар (басқа қызмет түрлерін анықтау);

2) анықталған проблемалық мәселелер бойынша шаралар қабылдау.

Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөлімі Бағдарламаның тапсырысшысы ретінде келесі функцияларды орындайды:

1) Бөкей Орда ауданында коммуналдық қалдықтарды басқару саласындағы проблемаларды шешудің бірыңғай орталықтандырылған кешенді тәсілін қалыптастырады және қамтамасыз етеді, бағдарламаны барлық іске асырушылардың іс-әрекетін үйлестіреді;

2) бюджет қаражаты есебінен Бағдарламаны іске асыруға арналған қаржылық шығыстар бойынша Батыс Қазақстан облысының әкімдігімен өзара іс-қимыл жасайды;

3) Бағдарламаның іс-шараларын іске асыру мәселелері бойынша коммуналдық қалдықтарды жинау және шығару субъектілерімен, мемлекеттік органдармен, әлеуметтік объектілермен, заңды тұлғалармен, жеке кәсіпкерлермен, жеке тұлғалармен өзара іс-қимыл жасайды;

4) Бағдарлама іс-шараларының орындалуына бақылауды жүзеге асырады, қоғамдық кеңес отырыстарында талқылау үшін мониторинг нәтижелерін ұсынады;

5) іс-шараларға, нысаналы индикаторларға, Бағдарлама іс-шараларын іске асыруға арналған шығыстарға, оның ішінде Бағдарламаға тиісті өзгерістер енгізу қажеттілігін негіздей отырып, алынған ұсыныстар негізінде түзетулер енгізеді;

6) Бағдарлама іс-шараларының іске асырылуын тексеруге қатысады;

7) Ауданның ресми интернет-ресурсында Бағдарламаны, сондай-ақ Бағдарлама іс-шараларының орындалу барысы туралы ақпаратты жариялайды.

Бағдарламаны іске асырушылар: аудан әкімдігі, Мәслихат, коммуналдық қалдықтарды жинаумен, шығарумен, кәдеге жаратумен және көмумен айналысатын субъектілер: мемлекеттік органдар, әлеуметтік нысандар, заңды тұлғалар, жеке кәсіпкерлер, ҮЕҰ және т.б. мүдделі тараптар.

8 БАҒДАРЛАМАНЫ ОРЫНДАУЫН МОНИТОРИНГІ

Коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасының орындалуын бақылауды тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөлімінің басшылығы жүзеге асырады.

Бағдарламаның мониторингі Бағдарламаны іске асыру туралы есепті қалыптастыру арқылы жүзеге асырылады, есеп беру айтылады, іс-шаралар сипаттамасы жүзеге асырылады, қол жеткізілген нәтижелер, нақты оларды іске асыруға бөлінген қаражат, сондай-ақ есепті кезеңге жоспарланған іс-шаралардың орындалмау және нәтижелердің болмауының себептері.

Бағдарламаның мониторингі өткен жылдың қорытындысы бойынша жылына бір рет өткізілетін болады.

Бағдарлама және оның орындалуы туралы есептер оны жалпыға қолжетімді интернет-ресурста орналастыру арқылы жұртшылыққа қолжетімді болады.

9 ҚАЖЕТТІ РЕСУРСТАР

Бағдарлама мен іс-шаралар мыналар арқылы қаржыландырылуы мүмкін:

мемлекеттік және жергілікті бюджет,

жеке инвестициялар,

РОП қорлары,

халықаралық қаржы ұйымдарының қаражаты,

несиелер, банктер екінші деңгейі Және басқалар көздер, Жоқ Қазақстан Республикасының заңнамасымен тыйым салынған.

Ұсынылған Бағдарламаны іске асыруға және жоспарланған табиғатты қорғау іс-шараларын іске асыруға арналған қаржылық шығындарды ҚР ЕК 29-бабына сәйкес бюджет қаражаты есебінен жүзеге асыру жоспарлануда. Бұл тетік осы іс-шаралар жоспарын әзірлеу және бекіту жылының алдындағы үш жыл ішінде жергілікті бюджетке түскен қоршаған ортаға теріс әсер еткені үшін төлемақының сомасынан кем емес мөлшерде қаражатты пайдалануға мүмкіндік береді.

Бағдарламаны іске асыру бойынша ұсынылған іс-шараларды қоршаған ортаны қорғаудың типтік тізбесі негізінде облыс әкімдігі үш жылдық перспективаға әзірлейтін Батыс Қазақстан облысының қоршаған ортаны қорғау іс-шаралар жоспарына енгізу жоспарлануда. ҚР ЭК 4-қосымшасында көзделген қорғау шаралары, ол:

-қалдықтардың кез келген түрін, соның ішінде иесіз қалдықтарды жинау, тасымалдау, залалсыздандыру, пайдалану және қайта өңдеу технологияларын енгізу;

-зауыттарды, цехтарды және өндірістік объектілерді салу, реконструкциялау, қондырғыларды сатып алу және пайдалану:

-қалдықтардың барлық түрлерін сақтауға арналған полигондар;

-қалдықтарды жинау, тасымалдау, өңдеу, сұрыптау, кәдеге жарату және кәдеге жарату үшін;

-қайталама материалдық ресурстарды жинау және өңдеу үшін;

-қалдықтардан пайдалы компоненттерді алумен байланысты шикізатты немесе дайын өнімді алу үшін (байыту қалдықтарын, үстірт және негізгі жыныстарды, күл мен шлактарды, металлургиялық шлактарды, техногендік минералды түзілімдерді өңдеу);

-қалдықтардың түзілу және кәдеге жарату көлемін барынша азайтуға бағытталған жабдықтар мен технологиялық процестерді қайта құру, жаңғырту.

10 КҮТІЛГЕН ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӘСЕРІ

Бағдарламаны іске асыру ауданның экологиялық жағдайын жақсартуға және Бөкей ордасы ауданының нысаналы индикаторларын және жергілікті мемлекеттік органдардың коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы қызметін арттыруға мүмкіндік береді.

Бағдарламаны іске асыру барысында мынадай негізгі нәтижелерге қол жеткізіледі:

Қазақстан Республикасы басқару коммуналдық жүйелер заңнамасының қалдықтарға қойылатын талаптары;

Коммуналдық қалдықтарды жинау мен шығаруды 100% қамту;

Бастау алған бөлек жинақты енгізу;

органикалық, ірі көлемдегі және құрылыс қалдықтарын өңдеуді дамыту;

облыс тұрғындарының коммуналдық қалдықтармен дұрыс жұмыс істеу туралы хабардар болу деңгейін және мәдениетін арттыру.

Осылайша, осы Бағдарламаны іске асыру аясындағы іс-шаралар кешенін Бөкей ордасы ауданында коммуналдық қалдықтарды басқару саласында көрсетілетін қызметтердің сапасын арттыруға, тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау, сұрыптау және өңдеу көлемін арттыруға мүмкіндік береді және қалдықтардың қоршаған ортаға тигізетін кері әсері, тиісінше ауданның нысаналы индикаторларын арттырады. Жалпы Бағдарлама облыс тұрғындарының өмір сүру сапасы мен жағдайын айтарлықтай жақсартуға ықпал етеді.

Аудан атауы	тұрғын дәр саны	аулалар саны	отбасылар саны	Норма бойынша қалдықтардың көлемі, текше метр (12 айға)	Ал мен кадеге жаратуға арналған қалдықтардың көлемі, текше метр. (күлсіз және т.б.) (12 ай бойы).	ҚТҚ көлемі, м3 (айына орташа)	ҚТҚ көлемі м3 (тәулігіне орташа)	контейнерлер саны	Контейнер алаңдарының саны	Айына алушы саны	Тәулігіне ұшу саны (10 текше метрде) - Ұшу жолігі	Айына отыншығыны километр	1 рейс ұақты, минут (50 км/сағ)	Ұшулардың максималды саны (жұмыс уақытының 11 сағатында).	Бір сапарға қоқыс тасымады айтылған көліктердің саны	Контейнер көлемі	Контейнердің жөндеу коэффициенті	Қалдықтардың жинаудың біркелі емес коэффициенті	Контейнерлердің қажеетті саны	Қоқыс шығарын кәсіпкерлердің қажеетті саны	Қалдықтардың жинаудың біркелі емес коэффициенті	Қажетті басудың саны
	15432	2751	2763	15432	9413.52	1286	52.8493	65	0	40	1.3333	21.65	585	40	40	0,75	1.05	1.25	73			
1 Сайжин округі	5156	1100	1098	5156	3145.16	429.667	17.658	22	0	16	0,5333	8.85	245	16	16	0,75	1.05	1.25	25	1	1	1
Сайжин ауылы	4378	245	245	4378	2.671	364.833	14.993	19	0	4	0,1333	2.2	60	4	4	0,75	1.05	1.25	21	1	1	1
Мамбет ауылы	205	202	200	205	125	17.083	0,702	1	0	4	0,1333	2.45	75	4	4	0,75	1.05	1.25	1			
Жармеңке ауылы	283	350	350	283	173	23.583	0,969	1	0	4	0,1333	1.8	40	4	4	0,75	1.05	1.25	1			
Шонай ауылы	290	303	303	290	177	24.167	0,993	1	0	4	0,1333	2.4	70	4	4	0,75	1.05	1.25	1			
2 Мұратсай округі	889	219	225	889	542	74.083	3.045	3	0	4	0,1333	2.2	60	4	4	0,75	1.05	1.25	4	1		
Мұратсай ауылы	639	80	80	639	390	53.250	2,188	2	0	4	0,1333	2.45	75	4	4	0,75	1.05	1.25	3	1		
Өжен ауылы	103	75	77	103	63	8.583	0,353	0	0	4	0,1333	1.8	40	4	4	0,75	1.05	1.25	0			

Тайғара ауылы	147	64	68	147	90	12.250	0,503	1	0	4	0,1333	2.4	70	4	4	0,75	1.05	1.25	1			
3 Саралин округі	1015	267	268	1015	619	84.583	3.476	5	0	4	0,1333	2.2	60	4	4	0,75	1.05	1.25	5	1		
Саралин ауылы	1015	267	268	1015	619	84.583	3.476	5	0	4	0,1333	2.45	75	4	4	0,75	1.05	1.25	5	1		
4 Бисен округі	3079	383	383	3079	1878	256.583	10.545	13	0	4	0,1333	1.8	40	4	4	0,75	1.05	1.25	14	1		
Бисен ауылы	1929	110	108	1929	1.177	160.750	6.606	10	0	4	0,1333	2.4	70	4	4	0,75	1.05	1.25	9	1		
Жетбай ауылы	300	98	98	300	183	25.000	1,027	1	1	4	0,1333	2.2	60	4	4	0,75	1.05	1.25	1			
Жиекқұм ауылы	420	95	95	420	256	35.000	1,438	1	0	4	0,1333	2.45	75	4	4	0,75	1.05	1.25	2			
Көктерек ауылы	430	80	82	430	262	35.833	1,473	1	0	4	0,1333	1.8	40	4	4	0,75	1.05	1.25	2			
5 Ұялы округі	1162	146	146	1162	709	96.833	3,979	5	0	4	0,1333	2.4	70	4	4	0,75	1.05	1.25	6			
Ұялы ауылы	1015	110	110	1015	619	84.583	3.476	4	0	4	0,1333	2.2	60	4	4	0,75	1.05	1.25	5	1		
Кеңой ауылы	147	36	36	147	90	12.250	0,503	1	0	4	0,1333	2.45	75	4	4	0,75	1.05	1.25	1			
6 Орда округі	2994	506	513	2994	1826	249.500	10.253	12	0	4	0,1333	1.8	40	4	4	0,75	1.05	1.25	14	1		
Хан Ордасы ауылы	2294	151	155	2294	1.399	191.167	7.856	9	0	4	0,1333	2.4	70	4	4	0,75	1.05	1.25	он бір	1		
Қарасу ауылы	303	148	150	303	185	25.250	1,038	1	0	4	0,1333	2.2	60	4	4	0,75	1.05	1.25	1			
Сепқали ауылы	241	100	101	241	147	20.083	0,825	1	0	4	0,1333	2.45	75	4	4	0,75	1.05	1.25	1			
Үштерек ауылы	156	107	107	156	95	13.000	0,534	1	0	4	0,1333	1.8	40	4	4	0,75	1.05	1.25	1			
7. Темір Масин округі	1137	130	130	1137	694	94.750	3.894	5	0	4	0,1333	2.4	70	4	4	0,75	1.05	1.25	5			
Бөрлі ауылы	1079	105	105	1079	658	89.917	3,695	5	0	4	0,1333	1.8	40	4	4	0,75	1.05	1.25	5			
Тереңдүңк ауылы	58	25	25	58	35	4.833	0,199	0	0	4	0,1333	2.4	70	4	4	0,75	1.05	1.25	0			

2-қосымша

БАҒДАРЛАМАНЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ БОЙЫНША ЖОСПАРЫ

№ б/б	Іс-шаралар атауы	Аяқтау нысаны	Мерзімі	жауаптылар	Қаржыландыру көзі
1	2	3	4	5	6
Мақсат – экологиялық талаптарға сай коммуналдық қалдықтарды басқару жүйесін жетілдіру					

Қазақстан Республикасының заңнамасы және Бөкей Орда ауданының тұрғындары үшін қалдықтарды жинау және шығару бойынша көрсетілетін қызметтердің сапасын арттыру

1-міндет. Облыс халқын қалдықтарды жинау және шығару қызметтерімен толық қамтуды қамтамасыз ету үшін коммуналдық қалдықтарды жинау және тасымалдау жүйесін одан әрі дамыту

Көрсеткіш 1. Бөкейорда ауданының тұрғындарын қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау және шығарумен қамту

1.1	Қатты тұрмыстық қалдықтарды көму және экономикаға негізделген тарифі бойынша жинау, әкету, кәдеге жарату, өңдеу туралы мәлімдеу.	Мәслихат шешімі	2024	Аудан әкімдігі, ҚТҰ, Мәслихат	Қажет емес
1.2	ҚТҰ-ға тұрғындарды тіркеу жеке деректерді берусіз -ақ жүзеге асатындығы туралы ақпарат беріледі.	ақпарат	2024	ИМ, МЮ, Аудан әкімдігі, ҚТҰ	Қажет емес
1.3	Тұрмыстық қатты қалдықтарды шығару бойынша тұрғындармен қоғамдық келсім - шарт жасасуға көшу	ақпарат	2024	ИМ, МЮ, Аудан әкімдігі, ҚТҰ	Қажет емес
1.4	Жеке сектордағы контейнерлерді орнатуды қоса алғанда, контейнерлік паркті жаңарту: бар болғаны 8 жаңа және 45 ескісін ауыстыру. Барлығы 53 контейнер	Есеп беру	жыл сайын	Аудан әкімдігі, ҚТҰ, Мәслихат	Қоршаған ортаны қорғау бойынша іс-шаралар жоспары аясында, жергілікті бюджет.
1.5	Контейнер алаңдарын салу құрлысын санитарлық нормамен және заң талаптарына сәйкес енгізу: 20 дана.	Есеп беру	2024-2025 жж	Аудан әкімдігі, ҚТҰ	Қоршаған ортаны қорғау бойынша іс-шаралар жоспары аясында, жергілікті бюджет.

1.6	ҚТҚ уақытылы шығаруды қамтамасыз ету үшін қоқыс таситын көліктерді жаңарту және сатып алу(4-5 бірлік)	Есеп беру	2024-2028 жж	ҚТҰ	ҚТҰ қорлары , жеке инвестициялар, МЖӨ, Жасыл-Даму
1.7	Қоқыс шығаратын көліктерді спутниктік навигация жүйелерімен жабдықтау және " ҚР Қоршаған орта мен табиғи ресурстардың жай-күйі туралы ұлттық деректер банкі" ақпараттық жүйесіне қосып, осы жүйелерді тұрақты пайдалануға жағдай жасау.	Есеп беру	2024-2028 жж	ҚТҰ	ҚТҰ қорлары
1.8	Қызмет көрсететін заңды тұлғалармен тұрғын үйлерде немесе жеке ғимараттарда (контейнерлер болмаған жағдайда) тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау және шығару жөніндегі ҚТҰ қызмет көрсету үшін бұл аймақтарда, жергілікті атқарушы органдар айқындаған басқару ұйымдарымен келсім- шарттар жасау бойынша ақпараттық-түсіндіру жұмыстарын өткізу.	Есеп (заңды тұлғалар мен жеке кәсіпкерлерге бағытталған хаттар)	2024	Аудан әкімдігі, ҚТҰ	Қажет емес

Тапсырма 2. Қалдықтарды бөлек жинау жүйесін жетілдіру

Көрсеткіш 2. Бөлек жинауды қамту

-құрғақ және ылғалды фракциялар бойынша;

-белгілі бір қауіпті қалдықтар түрлері (медициналық және құрамында сынап бар, WEEE)

2.1	Қатты қалдықтардың құрғақ фракциясын бөлек жинау үшін арнайы контейнерлер орнату.	Есеп беру	2024-2028 жж	Аудан әкімдігі, ҚТҰ	Жоспар аясында қоршаған ортаны қорғау шаралары , жергілікті бюджет.
	Қауіпті қалдықтардың түрлерін бөлек жинау, тасымалдау және өңдеу қамтамасыз ету бойынша мердігер ұйымды анықтау үшін ,конкурс	Конкурстардың			Қоршаған ортаны қорғау жоспар

2.2	ұйымдастыру : тұрғындар шығаратын ҚСБК, құрамында сынап бар энергия үнемдейтін шамдар мен химиялық көздердің қалдықтары, қуат батареялар, медициналық қалдықтар, электронды және электр жабдықтарының қалдықтары.	нәтежесінде, мердігерлік компаниялар анықталды	2024	Аудан әкімдігі, ҚТҰ	ы , іс-шаралар шеңберінде , жергілікті бюджет
2.3	Қоғамдық орындарда стационарлық пунктер/батареялар, құрамында сынап бар шамдар, электронды және электр жабдықтарды, медициналық қалдықтарды жинайтын орын ұйымдастыру(сауда орталықтары, пошта бөлімшелері, халыққа қызмет көрсету орталықтары және т.б)	Есеп, жинау пункттері орнатылды	2024-2028 жж	Аудан әкімдігі, ҚТҰ, мердігерлік ұйым, қалдықтарды жарату бойынша мамандандырылған басқарушы компаниялар	Қоршаған ортаны қорғау жоспары іс-шаралар , жергілікті бюджет
2.4	Одан әрі тасымалдау үшін өңдеуге арналған, мамандандырылған кәсіпорындарға қайталама шикізатты (пластик, қағаз және картон, шыны және т.б.) бөлек жинауды енгізу қажеттілігі туралы әлеуметтік мекемелермен (мектептер, балабақшалар, жоғары оқу орындары және т.б.), кәсіпорындармен, шағын және орта бизнес субъектілерімен профилактикалық жұмыс жүргізу .	Есеп беру	2024-2028 жж	Аудан әкімдігі, ҚТҰ	Қажет емес
2.5	Тұрғындар пайданылған электронды және электр жабдықтарын арылту бойынша " Қажет емес нәрселерден арылыңыз" (алты айда бір рет) атты акция өткізу.	Атқарылған іс-шаралар туралы есеп беру	2024-2028 жж	Аудан әкімдігі, Қ Т Ұ , мамандандырылған кәсіпорындар	Қажет емес

3-міндет. Коммуналдық қалдықтарды, оның ішінде нақты қалдықтарды (тамақ, құрылыс және көлемді қалдықтар, ЭЖЭЖҚ және т.б.) қайта өңдеуін дамыту

Көрсеткіш 3. Өңдеу және кәдеге жарату үлесі:
- қатты қалдықтар (көлеміне қарай)

3.1	Тұрғындардың көлемді және құрлыс қалдықтарын жинақтау үшін , арнайы орындарды анықтау.	акпарат	2024	Аудан әкімдігі, ҚТҰ	Қажет емес
					Қоршаған ортаны

3.2	Ірі көлемді және құрылыс қалдықтарын жинау және шығару жөніндегі ұйымды анықтау бойынша конкурсты ұйымдастыру	Жарыс нәтижелері	2024	Аудан әкімдігі, ҚТҰ, мердігерлік ұйымдастыру	ы қорғау іс-шаралар жоспары, жергілікті бюджет
3.3	Аудандық әлеуметтік мекемелерден, (мектептер, балабақшалар, университеттер және т.б.) кәсіпорындардан, шағын және орта бизнес орталықтарынан құрамында сынап бар қалдықтарды жинау және залалсыздандыру ;	Жасалған шарттар туралы мәліметтер	2024-2028 жж	Мердігер таңдаған байқаудың қорытындысы	Қажет емес
3.4	Аудандық әлеуметтік мекемелерден (мектептер, балабақшалар, жоғары оқу орындары және т.б.), кәсіпорындардан, шағын және орта бизнес орталықтардан электронды және электр жабдықтар қалдықтарын жинау және залалсыздандыру .	Жасалған шарттар туралы мәліметтер	2024-2028 жж	Мердігер ұйым	Қажет емес

3.5	Қалдықтарды сұрыптау кешенін (бұдан әрі – ҚСК) салу және іске қосу	пайдалануға беру актісі	2026-2027 жж	Аудан әкімдігі, ҚТҰ Қоршаған ортаны қорғау ішаралар жо с п а р ы , ж е р г і л і к т і б ю д ж е т , ж е к е и н в е с т и ц и я
3.6.	Қ а т т ы қалдықтардың көлемін азайту үшін пресс аппаратын сатып алуды қарастыру.	ақпарат	2024	Аудан әкімдігі, ҚТҰ Қоршаған ортаны қорғау ішаралар жо с п а р ы , ж е р г і л і к т і б ю д ж е т ,

					же ке инв ест иц ия
Тапсырма 4. Коммуналдық қалдықтарды қауіпсіз орналастыруды қамтамасыз ету.					
Көрсеткіш 4. Экологиялық талаптарға сәйкес қатты тұрмыстық қалдықтар полигонын жабу және рекультивациялау					
4.1	Тұрмыстық және құрылыс қалдықтарының рұқсат етілмеген полигондарының (табиғи үйінділерін) анықтау және жою	Есепте 2024 р		Аудан әкімдігі	Қоршаған ортаны қорғау іс-шаралар жоспары, жергілікті бюджет, жеке инвестиция
		рекультивация			

4.2	Поликгондар рекультивациялардың жоспары	2025	Облыс әкімдігі, полигон операторы	Жоспар аясында қоршаған ортаны қорғау шаралары, жергілікті бюджет, жеке инвестициялар
4.3	Қолданыстағы полигон және қабілу миссиясының есебі және қалпына келтіру.	2024-2025 жж	Аудан әкімдігі, полигон операторы	Жоспар аясында қоршаған ортаны қорғау шаралары, жергілікті бюджет, полигондарды жою қоры.
4.4	Поликгондардың жоспары	2024-2028 жж		

	к о р ы н к ү р у	б е р у		Полигон опраторы	Қажет емес
Міндет 5. Тұрғындардың коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу мәселелері бойынша хабардарлығы мен мәдениетін арттыру, нығайту және барлық мүдделі тараптардың өзара әрекеттесуі					
Көрсеткіш 5. Халықтың экологиялық өмір сүру сапасына көңілі толуы					
5.1	Қатты қалдықтар мәселесі туралы қоғамның назарын аударуға бағытталған әлеуметтік жарнаманы құру, орналастыру және тарату	Есепте р	2024-2028 жж	Аудан әкімдігі,	Жергілікті бюджет
5.2	Халықтың қалдықтарды қабылдау пункттері туралы (пластик, картон және қағаз қалдықтары, шыны) хабардар болуын қамтамасыз ету	Есепте р	2024-2028 жж	Аудан әкімдігі, ҚТҰ, ҮЕҰ	Қажет емес
5.3	Коммуналдық қалдықтардың қауіпті компоненттері (ҚСБҚ, ЭЖЭЖҚ, медициналық) қауіпсіз өңдеу туралы ақпаратты әлеуметтік желілер, әкімдік сайт, навигациялық жүйе арқылы насихаттап, халықтың хабардар болуын қамтамасыз ету.	Есепте р	2024-2028 жж	Аудан әкімдігі, ҚТҰ, ҮЕҰ	Қажет емес
5.4	Жергілікті газеттерде қауіпті коммуналдық қалдықтардың құрамдас бөліктерін қауіпсіз өңдеу жолдары туралы материалдарды жариялау	ақпарат	2024-2028 жж	Аудан әкімдігі, ҚТҰ	Жоспар аясында қоршаған ортаны қорғау шаралары, жергілікті бюджет